

JEBRON INFO

MAANDELIJKS DIGITAAL INFOBLAD

Februari maart 2026

JEBRON

2025-2026

Inhoud

02 AGENDA FEBRUARI – MAART 2026

04 ENKELE REACTIES BIJ 18 JANUARI 2026: Jebron 50 jaar

07 Paus Leo XIV riep op tegen militaire agressie in het Caribisch gebied

08 Geert Mak: “Trump legt de basis voor een wereldkalifaat onder zijn leiding”

13 TWEE INTERVIEWS IN HUMO van 20 en 27 Januari 2026 over merkwaardige evoluties van de laatste jaren in verband met “jongeren en religie

25 ‘Te vaak wordt Trump voorgesteld als een clown. Terwijl we die man heel erg ernstig moeten nemen’: experts over de regering-Trump

29 Waarom ook u, beste middenklasser, tot de verliezers zal behoren

JAARTHEMA VAN ONS 50ste WERKJAAR

DE KLEINE GOEDHEID EN SOMS OOK IETS MEER

AGENDA FEBRUARI – MAART 2026

OP ZONDAG 15 FEBRUARI: GEEN VIERING OMWILLE VAN CARNAVAL AALST

Zondag 22 februari om 10.30 uur in De Werfkapel: tweewekelijkse viering met asoplegging.

Thema: Vredeshuis. Onderweg naar Pasen

Deze viering wordt voorbereid en voorgegaan door groep 4

Zondag 8 maart om 10.30 uur in De Werfkapel: tweewekelijkse viering

Thema: BROEDERLIJK DELEN

Deze viering wordt voorbereid en voorgegaan door groep 1

Maandag 9 maart van 19.30 tot 21.45 uur in De Mantel: Bijbels Leerhuis.

We staan verder stil bij het moeilijke thema: hoe gaat de bijbel om met geweld en oorlog en hoe kunnen wij deze weg actualiseren in onze tijd?

UITNODIGING VOOR DE ONTMOETINGSDAG MET BASISGEMEENSCHAPPEN EN ANDERE BEWEGINGEN OP ZATERDAG 21 MAART 2026 (het begin van de lente).

Beste vrienden en bondgenoten,

In de loop van 2026 zullen we met **JEBRON** onze 50ste verjaardag vieren. Niet met grote woorden, maar met bescheidenheid en ook terechte fierheid, want 50 jaar doorgaan en standhouden om het bevrijdend verhaal van de bijbel te blijven hertalen in woord én daad is niet niets, want “met de wind van gisteren kunnen we vandaag niet blijven zeilen”. We vierden dit gebeuren in de eerste plaats met de eigen gemeenschap en hopelijk ook met wat oudgedienden op zondag 18 januari 2026, want uitgerekend op 18 januari 1976 is Jebron geboren op initiatief van Constant De Vos, de toenmalige deken van Aalst.

Maar omdat het huis van Jebron in het Aalsters Begijnhof vele jaren de thuis is geweest van het Netwerk van kritische christenen en basisgroepen (later genoemd: Basisbeweging voor democratie in samenleving en kerken), willen we in een tweede moment onze deuren opengooien voor jullie als bondgenoten die nog steeds bezig zijn met het timmeren aan deze weg van zoeken naar nieuwe wegen.

Daartoe nodigen we jullie uit op zaterdag 21 maart 2026 (van 14 tot 17 uur), het begin van de lente, om samen te komen en met elkaar als zusters en broeders in gesprek te gaan over de vele vragen die op ons afkomen vanuit de samenleving en de kerk. Over de concrete invulling (welke vragen bijvoorbeeld) staan wij open voor jullie suggesties.

Deze uitnodiging wordt in eerste instantie verzonden naar volgende bewegingen en/of groepen: *Dominicus Gent, Evangelie Levensnabij West-Vlaanderen, De Brug Lier, De Lier Brugge, Gevangenisalmoezeniers Vlaanderen, Het Veer Genk, Catechesehuis Brussel, Don Bosco Buizingen, Emmaüs Aalst, House of Compassion Brussel, Effata Gent; Priester Arbeiders Vlaanderen; Gemeenschap Ten Bos Erembodegem; De Vleugel Antwerpen; CVS Leuven.*

Indien wij bepaalde groepen over het hoofd hebben gezien, laat het ons dan weten.

Daarom willen we jullie vragen deze uitnodiging binnen jullie kring te bespreken en ons zeker voor 10 februari 2026 te laten weten of jullie willen deelnemen en met (ongeveer) hoeveel' mensen jullie zouden deelnemen.

We kijken ernaar uit om jullie te mogen ontmoeten op 21 maart 2026 in Emmaüs, Louis D'Haeseleerstraat 17 te 9300 Aalst.

Het Dagelijks Bestuur van Jebron:

Anne De Cremer, Annie Maes, Erik Van Assche, Inge De Bruyn, Kristien Renneboog, Luc D'Hooghe, Paul De Witte.

Antwoorden via Paul De Witte: pldwtt@telenet.be

Zondag 22 maart om 10.30 uur in De Werfkapel: tweewekelijkse viering

Thema: ANANDA – SOLIDAIR MET INDIA

Deze viering wordt voorbereid en voorgegaan door groep 2

Maandag 30 maart van 19.30 tot 21.45 uur in **De Mantel: Bijbels Leerhuis**.
We staan vervolgens onze zoektocht naar vrede en gerechtigheid vanuit onze gezamenlijke lezing van bijbelteksten in verband met geweld en oorlog.

VIERINGEN VAN DE GOEDE WEEK, DIE DOORGAAN IN DE WERFKAPEL

DONDERDAG 2 APRIL OM 20 uur: VIERING VAN WITTE DONDERDAG.

INVALSHOEK VAN DEZE VIERING: BIJBELSE LEERHUIZEN

Deze viering wordt voorgegaan door groep 1

VRIJDAG 3 APRIL OM 20 UUR: DIENST VAN GOEDE VRIJDAG

INVALSHOEK VAN DEZE VIERING: AANWEZIG ZIJN EN BLIJVEN BIJ MENSEN EN VOLKEREN DIE GEVANGEN ZIJN (LETTERLIJK EN FIGUURLIJK.)

Deze viering wordt voorgegaan door groep 3

ZATERDAG 4 APRIL OM 18.30 UUR: VIERING VAN PASEN

INVALSHOEK VAN DEZE VIERING: PROTOS: INZET VOOR DRINKWATER VOOR ALLEN. OF HOE DE OPSTANDING VAN JEZUS TOT LEVEND WATER KAN WORDEN VOOR MENSEN.

Deze viering wordt voorgegaan door groep 2

OP ZONDAG 18 JANUARI VIERDEN WE HET 50 JARIG BESTAAN VAN JEBRON.

De integrale tekst van deze feestelijke viering kunnen jullie vinden op de website van Jebron: www.jebbron.be onder de rubriek "LITURGIE – Liturgiekalender 2025-2026 – zondag 18 januari..."

ENKELE REACTIES BIJ 18 JANUARI 2026: Jebron 50 jaar

Een brief van Mike Van Acoleyen aan Jebron

Beste vrienden,

Jebron 50, wie had dat ooit gedacht? Er zijn maar weinig organisaties die dat op hun hoed kunnen steken. Ik herinner me als de dag van vandaag de viering van 15 jaar Jebron. In het roemruchte Begijnhofhuis, waar toen allang alle begijntjes en kwezelkes uit verdreven waren. Het waren jaren van overgang. Guido gaf het stokje door aan Paul, met een aantal tussenstappen die voor roering zorgden. Ik zat op de eerste rij, als gewetensbezwaarde. Mijn longen piepen nog van de sigaretten die Vera en Hilde tegen elkaar oppaften. Maar het waren mooie dagen, van de boekenbeurs in de kerk, het project MIB of Mensen In Beweging als alternatieve retraitsdagen voor de scholen, het concert Lied van de Aarde in de Oude Kerk, de rel rond al dan niet een Jebronkat, het strijdbare kerk vormen op progressieve leest, bevrijdingstheologie en basisgemeenschappen in de Aalsterse klei.

Jaja, mooie dagen. Maar geen reden om te zwelgen in nostalgie. Jebron is geen vijftien, Jebron is vijftig. Het geloof in een betere kerk en een betere wereld lijkt behoorlijk taai. Het is zoals het is, Jebron is een club van ouwe getrouwen, en geen jeugdpastoraal meer. Maar ze laat haar stem nog steeds klinken. Info Jebron is intussen Jebron Info maar de geest die erdoorheen waait is nog steeds herkenbaar. Of Jebron ooit nog 75 jaar zal vieren, dat is maar af te wachten. De wereld verandert en mensen worden ouder. Maar ook in de decennia die komen zullen mensen de nood voelen om bijeen te komen, in spiritualiteit en strijdbaarheid. Dus ik kan het me indenken dat er wel iets zal zijn 'in de stijl van'. Misschien onder ander vlaggen en met een andere stichtingshistoriek, maar uiteindelijk doet dat er niet zo veel toe.

Wat zo mooi is aan Jebron, is de kunst om uit oude verhalen inspiratie te halen voor een nieuwe wereld. Terwijl de reguliere kerk erodeert, toch de blik open en naar buiten houden. Zelf woon ik veel te ver om de vieringen bij te houden, en mijn zingevende blik is ook wat afgedwaald naar andere paden. Soms ben ik echt nog de overtuigde christen die alle liedjes kent, en op andere momenten eerder paganist, of yoga'ende pseudo-boeddhist, of raak ik geïnspireerd door de Tao die ik in een boek tegen kom. Lees eens De Grens van Jeanne Boden, als je het kan vinden. Heel leuk boek. Met andere woorden, ik ben een zoeker met spirituele trekjes. Dus ja, eigenlijk nog steeds op mijn plaats binnen Jebron. Al ben ik er nu al 35 jaar vertrokken, toch laat ik Jebron niet zomaar los. Paul Yperman en Illi Van Holsbeek kom ik zo al en toe tegen op kunstevenementen, vernissages in pi kwadraat of op mijn eigen kunstbeurt ART.RSL. Laatst had ik er een leuk terugzien met Paul De Witte. En met Lieve Croux gaan mijn vrouw Heidi en ik elk jaar wel eens een keer of twee wandelen. Ik beseft dat ik Jebron als instituut wel heb losgelaten, maar niet de mensen. Nooit de mensen.

Op de viering van 50 jaar kon ik niet bij zijn, dubbele boeking je weet hoe dat gaat. Daarom dit briefje om jullie allemaal van harte proficiat te wensen. Jebron, het ga je goed.

Je gewetensbezwaarde 1991-1993

Mike Van Acoleyen

Een reactie van Tony Van Haver op de feestviering van Jebron

Paul en bondgenoten van Jebron,

Ik wil je langs deze weg nog eens heel expliciet proficiat wensen en danken voor die 50 jaar. Ik – met enige ervaring mag ik wel zeggen – beseft heel goed wat dat vraagt, meebrengt aan positieve gevoelens en resultaten maar ook aan illusies en aan desillusies. Jebron heeft zeker een functie gehad in de afgelopen halve eeuw, waarin er veel gebeurd is. En die functie werd meer dan duidelijk ook geëffectueerd. Met lede ogen moeten we zien dat ook Jebron aan het uitsterven is. Waaraan ligt dat? Aan vele oorzaken maar vooral aan onbekende oorzaken vrees ik. Alleen denk ik oprecht dat mensen en groepen die een beetje anders, om niet te zeggen alternatief zich opstellen, zich moeten blijven vastbijten in die opdracht én meer van zich moeten laten horen. Ik bedoel niet op luide (straat) manifestaties. Wel bedoel ik inhoudelijk op één of andere manier in het nieuws komen. Dat kan ook in beperkte lokale betekenis zijn. We mogen ons niet terugtrekken in onze cocon. Het is daar wel goed toeven maar daar gaat het niet om. En die taak, die missie is niet kleiner geworden gelet op de maatschappelijke (wereld)evolutie. Jammer dan ook dat de getuigenissen wel vermeldden wat er hen zo bevalen was aan Jebron maar niet vertelden wat ze daarmee deden in de 'boze' buitenwereld én nog minder waarom ze dan toch wel afhaakten. Jammer omdat we daaruit iets zouden kunnen leren.

Jammer dan ook dat je in je duiding daar niet een beetje op inging. Het thema 'zout zijn' leende zich daartoe wel goed. In die landen (de thuislanden van Jezus, de evangelisten én de mensen waartoe ze zich richtten) kon en kan zout een metafoor zijn omdat die volkeren dat voldoende moeten innemen - in tegenstelling tot ons - om het vocht vast te houden in het lichaam in een omgeving die het vocht laat lekken (zweeten, urineren etc). In het evangelie betekent dat volgens mij dan ook : de boodschap - dwz het blijven doen van de Tora - vasthouden ook als de tegenkrachten (romeins imperium, collaborerende saduceëen etc v winstnastrevend kapitalisme, individualisme etc) heel sterk zijn. Dat kunnen we zo overplaatsen naar onze tijd met aanpassing van de concrete vorm maar in essentie is en blijft het dezelfde strijd.

Onze generatie is stilaan aan het einde van de mogelijkheden gekomen : fysisch en mentaal. Maar laat ons nog een laatste inspanning doen om enkele jongeren wakker te schudden. Ik wil je daaromtrent met niets opzadelen. Ik spreek in het algemeen en vooral dan : laten we blijven kloppen op diezelfde nagel. Ook al is het slechts verbaal gelet op onze leeftijd.

Groeten
Tony

Een getuigenis van Maria Van Langenhove naar aanleiding van 50 jaar Jebron

Wat heeft Jebron voor jou betekend in de periode dat je binnen Jebron actief bent geweest ? Bij het nadenken over deze periode komt een hele geschiedenis tevoorschijn. Toen ik coördinatrice was denk ik eerst aan wat ik graag deed : het organiseren van de boekenbeurs, ook van de paar concerten. Verder worstelde ik met de veelheid aan projecten die toen liepen, met wat van mij verwacht werd. In die veelheid zocht ik naar duidelijkheid en vereenvoudiging. Er moest o.a. sponsering gezocht worden voor de sprekers onder de koepel vzw Motief, Het bezoek aan de Trappisten in Westmalle bracht op : er werd ons een groot bedrag toegekend. De uitspraak van het bestuur aan mij gericht : 'het draait vierkant', zal niet enkel aan mij gelegen hebben ; communicatie, overleg, acceptatie stond op een laag pitje en brengt emotioneel lijden met zich mee. Ik ben gestart met coördinatie omdat ik vooral communicatie op gelovig vlak op het oog had, deze intentie is enkel aan bod gekomen in het voorbereiden van liturgische vieringen, het samenstellen van een preek, voorgaan in gebed, niet zozeer in het delen hoe we leefden van ons geloof. Het gemeenschapsgevoelen kwam zeker sterk tot uiting in het leefweekend, waarvan ik er een paar mee heb helpen organiseren, De vreugde van elkeen in zo'n weekend, het mekaar beter leren kennen, dat was zeker sterkend en levengevend. Bij de coördinatie en het deeltijds lesgeven, volgde ik een opleiding 'management in de non-profit sector', en had daar heel wat ondersteuning aan. De takenpakketten werden omschreven, analyse van de werking werd gemaakt - allemaal omschreven in mijn eindwerk "Coördinatrice in een pastorale instelling". Dan het Jebrongehuis : ik vond het toen een aangename plek om te werken. Guido en ik zijn in de Begijnhofkerk getrouwd, met de handoplegging door Paul. Door de gaven bij ons huwelijk zijn er nieuwe meubeltjes gekomen in de vergaderruimte. Mijn afscheid van Jebron als voorzitter had te maken met ondoorzichtige beslissingen buiten mij om en kon communicatief anders. Wat kunnen wij - ik en jullie - daaruit leren ? Zelfkennis en de wil om op een andere wijze mensen te waarderen en zodoende de communicatie voeren. Goed dat deze jaren er waren en dank voor de inzet en de vriendschap naar mij toe. Op hoop van zegen voor de komende jaren !

Guido De Schrijver op Facebook

Paus Leo XIV riep op tegen militaire agressie in het Caribisch gebied

De paus veroordeelde het falen van het multilateralisme en roept op tot het staken van militaire agressie in het Caribisch gebied om de vrede tussen de volkeren te waarborgen.

Duizenden gelovigen op het Sint-Pietersplein luisterden naar de oproep van de paus tot vrede en respect voor het zelfbeschikkingsrecht van Venezuela.

Hij betreurde dat de diplomatie van consensus wordt verdrongen door een "diplomatie van geweld". Volgens hem is de wereld getuige van een terugval waarin oorlog "in de mode" lijkt te zijn. Hij besteedde bijzondere aandacht aan de situatie in Venezuela na de militaire inval van de Verenigde Staten. Leo XIV benadrukte de dringende noodzaak om de wil van het Venezolaanse volk te respecteren. Volgens de paus is stabiliteit in Venezuela alleen mogelijk als de externe agressie wordt gestopt en het algemeen belang voorop wordt gesteld.

De aanwezigheid van Amerikaanse militaire vloten in de Caribische wateren werd door de paus aangemerkt als een reden tot "diepe bezorgdheid". Hij waarschuwde dat de toenemende spanningen in deze strategische gebieden de vrede op het continent in gevaar brengen. Hij drong er bij de grootmachten op aan om vreedzame politieke oplossingen te zoeken en af te zien van gewapende intimidatie onder het mom van veiligheid.

Tijdens zijn toespraak analyseerde hij de zorgwekkende verzwakking van het multilateralisme op internationaal niveau. Hij hekelde het feit dat de na de Tweede Wereldoorlog ingestelde orde is verbroken. Voor het Vaticaan is het vervangen van dialoog door brute kracht een directe aanval op de mensenrechten, die ook Iran en Syrië treft.

De paus herinnerde eraan dat vrede de "nederigheid van de waarheid en de moed van vergeving" vereist. Hij had harde kritiek op degenen die wapens gebruiken om hun eigen heerschappij te bevestigen en de mondiale rechtsstaat te ondermijnen. Zijn boodschap was een oproep om constructieve diplomatie te herstellen om te voorkomen dat oorlogszuchtige ambities onschuldige levens blijven eisen.

De bisschop van Rome vroeg om gebeden voor de slachtoffers van de recente aanslagen in Venezuela en het Midden-Oosten. Hij bevestigde opnieuw dat de menselijke waardigheid boven elk nationaal belang moet staan. Met deze oproep neemt Leo XIV opnieuw stelling tegen interventionisme en verdedigt hij de soevereiniteit van staten.

Geert Mak: “Trump legt de basis voor een wereldkalifaat onder zijn leiding”

Geert Mak is Amerikakenner en internationaal gevierd chroniqueur van de Europese geschiedenis sinds 1900.

Erik Smits/Lumen - De Standaard 23 januari 2026

De Navo én de Verenigde Naties zo zwaar onder vuur, vanuit de VS dan nog: schrijver Geert Mak ziet het geschokt gebeuren. “Het zijn gevaarlijke tijden, met een krankzinnige keizer die de wereld domineert.”

Als een atlantist iemand is die vindt dat Europa blindelings de kaart van de VS moet trekken, is Geert Mak er geen. Zijn fascinatie voor beide kanten van de oceaan is echter uniek, als

In zijn recentste boek *De wisselwachter* (2025) vertelt hij hoe de unieke entente tussen Franklin D. Roosevelt en Winston Churchill de basis legde voor de wereldorde na de Tweede Wereldoorlog. De Fries is van nature geen zwartkijker, maar het is niet de vrolijkste versie Mak die we in Amsterdam spreken, 24 uur na de dag van hoogspanning in Davos.

We leken daar even zeer dicht bij de definitieve implosie van de internationale rechtsorde.

“Dat is al een poos bezig. Als ik denk aan het bezoek van Volodymyr Zelensky aan het Witte Huis waar hij zo geschoffeed werd, of aan de agressieve toespraak van J.D. Vance op de Veiligheidsconferentie in München: die momenten wezen ook al op een verraad aan Europa, en zelfs op echte haat. De boodschap was niet: Europeanen, hou voortaan je eigen broek op, je kunt niet aan mensen in Wisconsin vragen om eindelijk te blijven betalen voor jullie bescherming. Dát zou ik begrijpelijk gevonden hebben. Maar je zag toen al regelrechte Europa-haat. Dus verraste die egocentrische Trumpshow in Davos me niet meer.”

“Zeker niet na Trumps brief aan de Noorse premier, waarin hij als reden voor zijn gebetenheid op Groenland gaf dat hij de Nobelprijs niet had gekregen. Dat bewees dat we te maken hebben met een mad king, een krankzinnige keizer. Er is geen enkele logische of strategische reden om Groenland in te nemen. Enkel en alleen zijn ego, zijn drang naar show, naar iets dat altijd zichtbaar op de kaart zal tonen hoe machtig hij wel was.”

Speeches vol leugens, eigenwaan en aanvallen op anderen zijn Trumps handelsmerk, maar al die leiders in Davos ondergingen dat grotendeels zwijgend?

“Ze weten niet hoe te reageren op Trumps flitsende showpolitiek. Die botst in alles met het taaie Europese systeem dat gebaseerd is op juridische regels, overleg en compromissen. Trump publiceerde een met AI gefabriceerd tafereel van de Europese leiders die in het Oval Office eerbiedig naar hem luisteren terwijl hij op een grote landkaart Groenland, Canada en Venezuela al Amerikaans heeft ingekleurd. Hoe reageer je op zo iets?”

“Een deel van het antwoord is zelf óók wat meer show te verkopen. Als Trump Groenland bedreigt, vlieg dan binnen de week met alle Europese regeringsleiders naar Nuuk en hou daar een conferentie. Wees aanwezig. Stuur niet één vliegtuig, stuur er tien. Zorg voor plaatjes. Trumps show moet een tegenshow krijgen. Hij voert een permanente aandachtsoorlog op maat van TikTok. Dat monopolie op aandacht moeten wij als Europeanen af en toe even doorbreken. Terwijl we rustig, snel en stevig onze eigen strategie op het getouw zetten.”

Enkele uren later bond Trump wel opeens spectaculair in.

'Taco' noemen de Amerikanen dat, Trump always chickens out. Tot het gaatje gaan bij onderhandelingen, en je dan weer terugtrekken: dat deed hij ook als zakenman. Die tactiek was lang niet altijd succesvol, hij is zes keer failliet gegaan. Maar nu hij president is, dreigt hij wel de halve wereld in zijn faillissement mee te trekken. Ook Amerikaanse commentatoren zijn verbaasd: hij leek deze keer zo resoluut, maar na een gesprek met zijn vaste therapeut Mark Rutte is de kou toch weer wat uit de lucht. Voor even, want Trump is echt extreem verslaafd aan aandacht. Ook die Vredesraad over Palestina weer, hoe die wordt opgezet: hij is de oppergod die een lid kan uitnodigen of er weer uit kan gooien, je kunt je ook inkopen: het oogt als de raad van bestuur van een enorm vastgoedproject – wat Gaza voor hem ook is."

"Trumps monopolie op aandacht moeten wij als Europeanen af en toe even doorbreken."

Wat deed hem inbinden?

"Ik denk vooral de financiële markten. Daarvoor is hij hypergevoelig. Dat zag je ook bij zijn tarieven vorig jaar. Trump blies wekenlang hoog van de toren, maar toen de markten negatief reageerden, bond hij razendsnel in. Verder mag je de rol van het leger niet onderschatten. Een voormalige professor aan de militaire academie beschreef in The Atlantic hoe volslagen ondenkbaar het is voor Amerikaanse militairen om een ander Navoland aan te vallen. Het strijdt met alles waar ze al tientallen jaren op getraind zijn. Ze hebben de grootste moeite met een wereld in spiegelbeeld waarin de Russen je vrienden zijn en je op Denen moet schieten. Ik vermoed dat Trump erop is geweest dat zijn militaire apparaat dit niet zou pikken. Dat woog volgens mij harder door dan wat de Europese leiders hebben gezegd. Of dan de publieke opinie in de VS."

De Amerikanen hebben binnenlands immers al genoeg aan hun hoofd.

"Inderdaad. Al vind ik dat ze zich over het algemeen gedragen als de bekende kikkers in een pot water die langzaam tot het kookpunt verhit worden. Er is verzet, er zijn protesten, maar al met al blijven de reacties nog steeds lauw. Zelfs bij leidende Democraten. Gelukkig zijn er uitzonderingen. De speech van Tim Walz, de gouverneur van Minnesota, na het doodschieten van Renee Good, was uitzonderlijk."

De quasi-bezetting van Minneapolis door ICE houdt Amerikanen meer bezig dan Groenland, de Navo en Europa.

"Minneapolis is van schokkend belang. Fascisme is een geleidelijk proces. Veel landen doen er jaren over, maar in de VS gaat het razendsnel. Het begint met een groep zeer ontevreden mensen die zich mobiliseren, en langzamerhand bezit nemen van een gevestigde machtspartij. Dan is er de fase waarin ze staatsmacht krijgen, en proberen de staat over te nemen – waar het Trump-regime nu mee bezig is. Binnenlands vrees ik dat het point of no return in zicht komt, het moment dat de dictator een persoonlijke legermacht ter beschikking krijgt. Met de National Guard vlotte dat niet zo goed, maar nu gebruikt Trump de immigratiepolitie als zijn Sturmabteilung. Volgens het recept van Mussolini: grote chaos creëren zodat je een alibi krijgt om een noodtoestand af te kondigen."

"Tot voor kort geloofde ik niet dat hij zou proberen de tussentijdse verkiezingen te verhinderen. Zelfs Roosevelt heeft in het midden van de Tweede Wereldoorlog de verkiezingen altijd laten doorgaan. Maar ik acht Trump nu echt in staat tot alles. Een Amerikaanse president is altijd een getemde zonnekoning geweest. De absolute leider was gebonden door de verkiezingen en door

instituten zoals het Congres en het Hooggerechtshof, maar die structuren waren lang niet zo stevig als in België of Nederland. Meer dan een eeuw geleden voorspelde Ted Roosevelt al dat de almacht van een Amerikaanse president op de keper beschouwd gevaarlijk is.”

“Toen ik De wisselwachter schreef, over de regeerperiode van Franklin Roosevelt, realiseerde ik me gaandeweg dat ik de beginfase beschreef van een stuk geschiedenis dat nu abrupt ten einde loopt. Want Roosevelt en de zijnen hielden in de jaren 30 en tijdens de Tweede Wereldoorlog de democratie overeind tegenover het opkomende fascisme en ze zetten vanaf 1943 een vreedzame wereldorde op – gebaseerd op instituten, regels en compromissen. Al wat nu wordt opgeblazen en vervangen door willekeur, machtspolitiek en nieuwe vormen van fascisme. Want dat is de kern van wat we nu, na bijna tachtig jaar relatieve vrede, meemaken.”

Wat doet het u te zien dat een president van de VS nu de VN zo ondermijnt met zijn Vredesraad?

“Ik ben geschokt. De VN hadden allang gereorganiseerd moeten worden. De Veiligheidsraad is nog helemaal gebouwd op de wereld van de late jaren 40. Maar wat Trump doet, is de basis leggen voor een wereldkalifaat, onder zijn leiding. Gelukkig heeft hij voorlopig alleen rare figuren in de internationale marge bijeengeharkt. Maar je ziet wel weer wat een diepe verachting de Amerikaanse regering heeft voor het diplomatieke vak en voor het sluiten van echte vredes. Dat zijn altijd lastige en langdurige processen, daar heeft zijn regering geen zin in. Kijk naar Gaza, naar Venezuela. Het is een deal sluiten en wegrennen.”

“De VN zijn zeker niet perfect, maar hebben een grote bijdrage geleverd aan de naoorlogse stabiliteit, en hun hulpinstellingen deden en doen ontzettend goed werk. Trump blaast dat gewoon op. Ik geloof nooit dat zijn Vredesraad iets zal voorstellen, maar hij haalt wel uit met de sloophamer en veroorzaakt wellicht onherstelbare schade.”

Waar is het historisch besef van de Amerikanen? Ze reageren nauwelijks.

“Ik denk dat die onverschilligheid ermee te maken heeft dat de Amerikanen al in geen eeuwigheid een oorlog op eigen bodem hebben meegemaakt. Ze beseffen onvoldoende dat je dat tot elke prijs moet voorkomen. Dat was de kracht van de EU. De Fransen en de Duitsers hadden een eeuwige bloedpest aan elkaar, maar ze sprongen over hun eigen schaduw heen omdat ze allebei wisten hoe vreselijk oorlog was.”

“Bovendien is de strategische aandacht in de VS sinds 2000 drastisch verschoven naar de Aziatische wereld. Ook voor progressieve Amerikanen is Oekraïne een sideshow, dat probleem moeten die Europeanen zelf oplossen. In Europa hebben we te lang gedacht dat we bloedbroeders tot de laatste snik zouden zijn. In het begin van de eeuw kochten alle Europese landen nog heel braaf de F-35, een vliegtuig waarvan ongeveer elk moertje moet worden vastgedraaid door een Amerikaanse ingenieur. We hebben ons compleet afhankelijk gemaakt van de grillen van Amerika. Pas nu is dat besef doorgedrongen. Alle grote Europese bedrijven werken nu als bezetenen om die touwen waarmee ze aan de VS hangen, te ontknopen.”

Trump eist dankbaarheid voor al wat de VS voor de Navo hebben gedaan, en beweert dat Europa nooit iets heeft teruggedaan.

“Dat is demagogie. De Amerikanen hebben ook altijd enorm belang gehad bij die club ultratrouwe bondgenoten in Europa. Hun militaire basissen, bedoeld om Europa te verdedigen in de Koude Oorlog, zijn ze de jongste decennia gaan gebruiken als uitvalsbasis richting Afrika en het Midden-Oosten. En de enige keer dat artikel 5 in werking is gezet, was na 9/11: Europa heeft de VS toen enthousiast geholpen. Het zijn altijd snoeren van wederzijdse samenwerking

geweest. Die zijn geweven in goed vertrouwen, en opeens slaat alles om en dreig je met diezelfde snoeren geëxploiteerd en onderworpen te worden.”

Voor ons zou een implosie van die oude Amerikaan-Europese band een ramp zijn, maar voor hen toch ook?

“Absoluut, en niet alleen economisch. Europa wordt nu met één enorme trap wakker geschopt. Dat doet pijn, maar Europeanen gaan wel aan het werk. Over een jaar of wat zullen we ook onze eigen vliegtuigen hebben, en wellicht net als Canada meer samenwerken met China. China is een nare dictatuur, maar wel de motor van de 21ste eeuw en zeer gesteld op een stabiele politiek. Wij en zij hebben dus heel wat om rond samen te werken. De VS raken zo in sneltempo bondgenoten kwijt, klanten, producenten, financiers. Ze zullen gaandeweg een hoge prijs betalen. Pensioenfondsen zullen bijvoorbeeld niet langer in hun staatsobligaties investeren. Als Europa wil, kan het ook de VS flink beschadigen.”

Denkt u dat de publieke opinie in Europa bereid is de gevolgen te dragen van op te staan tegen Trump?

“De Oost-Europeanen zijn klaarwakker: die zien wat er met Oekraïne kan gebeuren. Maar in landen als Italië en Spanje leeft nog maar weinig besef van de ernst van de situatie. Europa heeft al een flinke militaire macht, als we alles bundelen, maar het ontbreekt ons aan wat de Russen heel sterk hebben: veerkracht en uithoudingsvermogen. We hebben heel vredige gelukkige jaren gehad, generaties lang. De prijs is dat we moeten wennen aan tegenwind en slecht weer. En wij zijn democratieën: de kans bestaat dat ook de kiezers gaan rebelleren tegen bijvoorbeeld zware bezuinigingen. Zoals de Canadese premier Mark Carney heel terecht zegt: we moeten alles op alles zetten om onze weerstand in de breedste zin van het woord te versterken. En dat vergt andere prioriteiten bij het investeren. Dat moeten we accepteren.”

Enkele uren nadat Europa een vuist had gemaakt, liep het Mercosurakkoord al vertraging op.

“Daar heb je het dus al. Of ook: we praten wel over de big bazooka waarmee we alles kunnen wegblazen, maar die procedure is zeer omslachtig. Het duurt een jaar voor je die bazooka kunt laten knallen. Europa is totaal niet ingesteld op snelle geopolitieke conflicten. Met 27 kapiteins aan het roer komt het schip echt nergens. Om dit te overleven, moet onze hele structuur op de helling, om te beginnen met het vetorecht van iedere aparte lidstaat. Europa heeft een degelijk bureaucratisch juridisch systeem, maar het ontbeert slagvaardigheid. Als dat niet dringend verandert, zijn wij alsnog het haasje, zeker nu er tegelijkertijd een klimaatcrisis komt aanrollen.”

“De EU hoeft zich zeker niet te bekommeren om de samenstelling van ieder product, maar het is absurd dat uitgerekend dingen zoals defensie nog altijd nationaal zijn geregeld. Want de EU is allang niet meer gerealiseerd in het ideaal, in de utopie. Het is vandaag een systeem om te overleven, een reddingsboot in zwaar weer. We kunnen ons dat eeuwige zoeken naar compromis niet meer permitteren.”

Kan deze acute crisis de animo daartoe doen toenemen?

“Ik denk het wel. Neem nu Giorgia Meloni. Zij is zeer nationalistisch, opgegroeid in de traditie van het Italiaanse fascisme, maar ze is niet op haar achterhoofd gevallen. Je ziet dat ze in het veld leert en beseft hoe groot de belangen zijn. Zeker Italië heeft echt alle behoefte aan en belang bij Europa. Noren kunnen zeggen: wij gaan alleen. Zij hebben van alles voor zichzelf. Maar Italië is economisch alleen al van top tot teen verbonden met Europa, en dat beseft Meloni heel goed. Die is heel pragmatisch.”

De wereld is vandaag geen gezellig oord, zei Friedrich Merz in Davos. U bent 79. Had u gedacht een Europese leider nog ooit zo pessimistisch te zien?

“Nee. Over wat er zich in de VS afspeelt, ben ik nog het minst verbaasd. Ik ben niet helderziend, maar al in 2010, bij mijn grote Amerikaanse reis, was ik al erg onder de indruk van de twee grote onderliggende krachten in de Amerikaanse samenleving. Ten eerste die the sky is the limit, een soort vooruitgangsconservatisme. Ten tweede het exceptionalisme: wij zijn het meest bijzondere land ter wereld, wij zijn door God gegeven en hebben daardoor recht op van alles. Een land met die grondideeën zou weleens een van de meest destabiliserende landen van de 21ste eeuw kunnen worden, dacht ik toen, maar ik kon me niet voorstellen dat dat snel zou gaan gebeuren. Vijftien jaar later zitten we er middenin.”

Kunnen wij in Europa nog dromen of klampen we ons vast aan de mast midden in de storm?

“Je kunt dit alleen maar overleven door jezelf te ontwikkelen. Daarom is die toespraak van de Canadese premier Carney zo inspirerend. Hij moedigt iedereen aan zijn eigen prioriteiten te ontwikkelen, en heel snel. Zodra Trump begon over Canada annexeren, reageerde hij zeer rustig, maar begon hij achter de schermen als een gek maatregelen te nemen.”

“Onze weerbaarheid zit hem in veel meer dan alleen maar militaire weerbaarheid. Ze gaat ook over de technische sferen, op allerlei terreinen en in nieuwe samenwerkingsverbanden. Canada ging heel snel met de Chinezen in zee. En die snelle reactie heeft bij Canadezen ook een soort morele mentale weerbaarheid gecreëerd, een ‘wij laten ons niet kisten’.”

Europa is wel Canada niet.

“We hebben inderdaad geen leiders met uitstraling. Zij zijn het product van een cultuur rond juridische afspraken en compromissen. Ursula von der Leyen doet haar best, maar ze mist het charisma om mensen te binden en te mobiliseren. Macron heeft het voor een deel, maar is weer veel te academisch. Ik denk wel dat dit soort leiders zal opstaan.”

Kan dat? In een regio met zoveel verschillende culturen en talen?

“Een probleem is dat Europa een grondige hekel heeft aan charismatische leiders. Ik moet bekennen dat toen Herman Van Rompuy werd aangesteld als voorzitter van de Europese Raad, ik erg boos was. Van Rompuy ontpopte zich nochtans tot een voortreffelijke leider. Maar het blijft een typisch Europese keuze: een onopvallende figuur uit een klein land, waarmee de andere leiders verder geen ruzie konden krijgen.”

“Soms heeft iemand per ongeluk uitstraling, zoals Jacques Delors. Of Angela Merkel. Ze heeft fouten gemaakt, maar op een bepaald moment had ze een Europees charisma. Een Duitse mevrouw die sober bleef, geen rare kapsones had, waarin we op een gekke manier in heel Europa wel vertrouwen hadden. Zulke figuren kunnen zo weer opstaan. Maar dan graag mensen die wat meer opvallen in het politieke theater. Churchill en Roosevelt waren geknipt om het vrije Westen door de oorlog te helpen, omdat ze een beetje een show konden opzetten. Dat zouden we nu ook kunnen gebruiken.”

Hoe optimistisch of pessimistisch kijkt u naar de toekomst?

“Vol van zorgen, omdat de meest bepalende figuur voor die toekomst zo grillig en onvoorspelbaar is, en zelfs niet goed bij zijn hoofd. We varen door gevaarlijke wateren.”

TWEE INTERVIEWS IN HUMO van 20 en 27 Januari 2026 over merkwaardige evoluties van de laatste jaren in verband met “jongeren en religie

Deel 1 God gaat over liken: Religieuze influencers winnen massaal jonge zielen. (20 januari)

Er is iets wonderlijks aan de hand: gen Z lijkt de weg naar het geloof terug te vinden.

Op Instagram en TikTok duikt de ene na de andere 'god fluencer', zoals Laurentine Van Landeghem (33), op en hun aantal volgers groeit gestaag. Priester- influencer Bart Paepen (54), 'pastoor Bart' van de Onze- Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen, weet niet wat hem overkomt:

'Al 25 jaar organiseren we van alles om jongeren aan te trekken, nu organiseren we niks en komen ze vanzelf.'

PASTOOR BART "In Frankrijk is die beweging al langer bezig: daar is de toeloop van jongeren echt spectaculair. We zijn daar gaan kijken om beter te begrijpen wat er aan de gang is. In de Saint-Sulpice in Parijs is er op zondagavond een dienst voor studenten, en daar zit elke week meer dan duizend man."

HUMO Hebt u een idee wat er aan de hand is?

PASTOOR BART "Als ik hen vraag wat hen motiveert, antwoorden ze meestal dat iemand op TikTok of Instagram hun interesse heeft gewekt en ze door de informatie die ze daar vonden steeds meer zin kregen om er echt wat mee te doen. Het is niet voor niets dat de kerk ons wereldwijd aanmoedigt om de digitale wereld te betreden."

HUMO Ik heb de indruk dat voor veel jongeren het geloof een manier is om zich te ontdoen van de zware prestatiedruk.

PASTOOR BART "Wat mij opvalt en wat ik belangrijk vind om te onderzoeken is dat het veelal hooggeleide mensen zijn."

HUMO Degenen die ik heb gesproken, bestuderen de Bijbel met fluostiften en kunnen heel rationeel beargumenteren waarom ze geloven.

PASTOOR BART "Er is op dit moment vanuit de positieve wetenschap internationaal ook steeds meer interesse voor religie. Er zijn wetenschappers die de weg naar het geloof vinden, en ik weet niet of u de Netflixserie 'A Trip to Infinity' hebt gezien, maar daarin zegt een fysicus op een gegeven moment dat transcendentie bestaat en wiskundig te wijzen is. Fides quaerens intellectum, het geloof dat voortdurend het verstand zoekt en opzoekt: het zit in ons DNA. Dat jongeren het geloof willen vatten, vind ik een goede beweging, maar wel één waar ik ook bezorgd naar kijk. Ik merk dat, wanneer ze alles voor zichzelf helder hebben, die uitleg voor hen soms een gebetonneerde realiteit wordt."

HUMO Jongeren lijken te zoeken naar een onwrikbare handleiding voor het leven. Dat blijkt ook uit de vragen die ze u op Instagram stellen: 'Mag ik van God roken of niet?' 'Hoe weet je zeker dat je naar de hemel gaat?'

PASTOOR BART "Toen ik de vraag kreeg of je mag roken, heb ik de brief aangehaald die Paulus aan de Korintiërs schreef. Daarin zegt hij: alles is geoorloofd maar niet alles is goed voor u."

Het is complex, deal with it, zeg ik daarmee. Maar dat is niet de boodschap die jongeren willen horen. Zeg gewoon of het mag of niet: het liefst zouden ze een lijstje krijgen van do's and don'ts, van wat goed is en wat slecht. Ze willen keihard inzichten. No butterflies! De Vlaamse kerk heeft de voorbije vijftig jaar heel sterk ingespeeld op de boodschap dat we lief en goed moeten zijn voor elkaar, maar dat soort zoete, vage boodschappen willen jongeren niet. Ze heeft lang een soort saus over het gerecht van het leven geboden, een gerecht dat je misschien evengoed zonder die saus kon eten. Jongeren van nu willen een geloof dat deel uitmaakt van elk aspect van het leven. Dit is echt de eerste generatie die mij confronteert met de vraag: 'Hoe vul ik op een christelijke manier mijn belastingformulier in?'

Heel interessant."

HUMO Wonderlijk. Maar toch ook eng: jongeren verlangen kennelijk naar een strenge leer.

PASTOOR BART "Die signalen krijg ik ook van godsdienstleraren. Aan de ene kant wordt het steeds makkelijker om godsdienstles te geven, omdat het geloof steeds minder ver van de leefwereld van jongeren staat. Dat is heel hard veranderd. Maar het is wel héél moeilijk om genuanceerd over ethische dilemma's te spreken. Wij zijn getraind in die nuanceringen, zeggen de leerkrachten, maar leerlingen aanvaardden dat niet meer."

HUMO Ik was ook verbaasd hoe vaak jongeren die vaak lang wild waren uitgegaan, opeens tegen abortus waren en geen seks voor het huwelijk wilden.

PASTOOR BART "Onder die vraag naar richtlijnen voor het uiterlijke leven zit, dat voel je, heel veel onzekerheid. Ik merk dat dé vraag bij jongeren van vandaag is: ben ik goed genoeg?"

HUMO Dat is exact de vraag waarmee alle jongeren met wie ik heb gesproken worstelen. Ze groeiden op met de boodschap dat het leven maakbaar is, denken dat ze perfect moeten zijn en dat als ze daarin falen het hun eigen schuld is. Ze worden gek van die druk.

PASTOOR BART "Klopt. Maar hoe help je hen daaruit? Dat is voor ons echt een enorm grote vraag."

CACAO CEREMONIE

Laurentine Van Landeghem uit Temse heeft bijna 50.000 volgers op Instagram. Haar posts behelzen tegenwoordig vooral met fluostift onderstreepte Bijbelcitaties en nieuwe inzichten die ze heeft opgedaan. Ze is overigens geen nobele onbekende. In 2016 werd ze uitgeroepen tot beloftevolste ondernemster van het jaar. Ze was 24 en haar modebedrijf Clouds of Fashion was booming. Deze week is haar boek uitgekomen: 'De leugens die we graag geloven', over hoe en waarom ze gelovig is geworden. De eerste druk is al helemaal uitverkocht.

LAURENTINE "Dat had ik totaal niet verwacht. De seculiere boekhandels hebben het bijna niet liggen, maar online vliegt het de deur uit."

HUMO Het is indrukwekkend hoe je de verdediging van je geloof met historisch en hedendaags onderzoek onderbouwt. Er is bijna geen speld tussen te krijgen.

LAURENTINE "Dank je! (lacht) Ik ben in eerste instantie wel op gevoel tot geloof gekomen. Pas daarna ontdekte ik de apologetiek - dat je ook met je verstand redelijk kunt beargumenteren dat het geloof waar is. Dat is wat ik ook in mijn boek probeer te doen. Ik hoop dat mensen het ook gewoon uit nieuwsgierigheid zullen lezen, zoals ik vroeger boeken over boeddhisme las."

HUMO Je persoonlijke verhaal is, heb ik ontdekt, exemplarisch voor deze tijd. Je groeide op met sociale media, waarop je je al snel bent gaan manifesteren. Je ouders hadden het druk met hun restaurant en je hunkerde een beetje naar aandacht. Je wilde trendsetter worden en veranderde tientallen keren van look.

LAURENTINE (lacht) "Ik was graag excentriek, ja. Ik heb wel nooit het gevoel gehad dat mijn ouders mij niet graag zagen. Ze waren er wel, maar moesten gewoon altijd hard werken."

HUMO Je looks waren spectaculair. Ik heb foto's gezien waarop je een perfecte lookalike van Paris Hilton bent. Was het in die periode dat je je eetstoornis hebt gekregen?

LAURENTINE "Ik was 13. Die eetstoornis is wel nooit gediagnosticeerd. Mijn ouders waren bezorgd, maar er zijn nooit echt vragen gesteld. Ik weet nu dat anorexia vooral te maken heeft met een behoefte aan controle. Ik wilde mijn leven zelf sturen maar had al heel jong door: het leven is niet te controleren. Over mijn gewicht kon ik wel macht uitoefenen. Dat dat lukte, gaf me rust."

HUMO Je bent ook hard blijven proberen om zelf je leven vorm te geven. Je gebruikt je status van trendsetter om kleren te upcyclen en online te verkopen.

LAURENTINE "Ja. Ik kocht T-shirts bij de Hema en batikte die, ik knipte broeken af en zette er studs op. Na een tijdje ben ik kleding gaan aan kopen om online te verkopen en uiteindelijk had ik ook vier fysieke winkels. Ik organiseerde grote closet sales - fashionista's die aan andere fashionista's hun kleding verkochten. Daarvoor stonden mensen echt in de rij. De pers kwam daar vaak op af. Ik weet nog dat ik in alle staten was toen Jani een keer is komen filmen. Het voelde alsof ik weer iets had bereikt, maar ik weet nog dat ik ook daarna geen echte bevrediging voelde. Die kwam er eigenlijk nooit. Ik zat op het hoogtepunt van die carrière in de auto en kon alleen maar van ellende huilen. Ik snapte het niet. Alles lukte, ik had alles wat ik wilde, maar ik voelde me niet gelukkig. Er was altijd een soort leegte, iets in mij dat riep: zie mij! Hou van mij! Erken mij! Ik had het gevoel dat ik nog meer moest bereiken, omdat ik anders niet goed genoeg was."

HUMO Je hebt toen alles verkocht, bent op Bali gaan wonen, en daarna op Ibiza.

LAURENTINE "En uiteindelijk ben ik op een berg in Málaga terechtgekomen waar ik me helemaal op self-healing heb gestort."

HUMO Je schrijft: 'Eerst zat ik in de ratrace van de carrière en toen belandde ik in het hamsterwiel van de zelfontwikkeling.'

LAURENTINE "Ik werd een complete zelfontwikkelingsjunkie, helemaal verslaafd aan het verbeteren en optimaliseren van mezelf. Ik had het geluk dat ik kon leven van mijn influencersamenwerkingen. Met een fulltimebaan was het niet haalbaar geweest. Affirmeren, visualiseren, mediteren, schrijven, lezen, iets nieuws leren, sporten, het juiste ontbijt, wonderdrankjes... Alleen al mijn ochtendroutine duurde soms twee uur.

"Dat geeft wel een tijdelijke verlichting, maar ik moest elke ochtend toch weer op zoek naar mijn volgende shot. Ik maakte moodboards met foto's uit tijdschriften om het leven te visualiseren dat ik wilde realiseren. Ik weet nog dat ik daar een foto van een auto aan had toegevoegd en de volgende dag benaderd werd door dat automerk voor een samenwerking. Ik was er toen van overtuigd dat dat visualiseren en affirmeren had gewerkt en ik dat had gemanifesteerd had - waar ik dan ook weer webinars over ben beginnen te geven. Nu snap ik dat een positieve levenshouding kan bijdragen aan een veerkrachtig leven waarin je sneller dingen aanpakt en realiseert. Maar dat is natuurlijk iets heel anders dan dat het universum jouw gedachten omzet in realiteit.

"Maar goed, ook toen leek alles me weer te lukken. Dat was mijn val. Voor sommigen is het succes een wortel waar ze achteraan blijven rennen, ik was de wortel aan het eten en besepte: ik heb nog steeds honger. Elke dag probeerde ik perfect te zijn, maar het was nooit goed genoeg. Na een tijdje realiseerde ik me dat ik eigenlijk een robot moest worden, zo streng was ik voor mezelf."

HUMO Ik ken veel mensen die zichzelf zo'n strenge routine opleggen.

LAURENTINE "Volgens mij zijn er nog nooit eerder zoveel mensen met mentaal welzijn, zelfontwikkeling en spiritualiteit bezig geweest als nu ook al vinden ze er allemaal niet de verlichting in die ze zoeken. Iedereen is als een gek aan het streven, niet alleen op carrièrevlak.

Ik ken ook moeders die een steeds betere moeder moeten worden van zichzelf, of die denken: als ik drie kinderen heb, zal ik het gevoel hebben dat mijn gezin perfect is. Zo holt iedereen zichzelf achterna en het gevoel waarnaar je hunkert, komt nooit.

"We zitten allemaal gevangen in het idee - een leugen - , dat ons leven maakbaar is. De mantra van deze tijd is dat je de creator van je eigen leven bent. Als je slim bent, de juiste mentaliteit hebt en hard werkt, kun je worden wat je wilt. Maar wat als je je volledig geeft en toch blijft falen? Dat is dan je eigen schuld. En succes heeft ook een houdbaarheidsdatum. Het kan je afgenomen worden, en wie ben je dan nog? De leugen dat je controle over je leven hebt en volledig verantwoordelijk bent voor alle dingen die fout gaan, put iedereen volledig uit.

"En dan sta je er ook nog eens helemaal alleen voor, want er is geen community meer, geen gemeenschap. Veel jongeren proberen die op allerlei manieren weer te creëren. Je hebt nu 'offlinecommunity's', jongeren die weer zonder telefoon op café gaan, maar daar gaan ze meestal toch weer naartoe om 'zichzelf' beter te voelen, niet om er voor iemand anders te zijn... Iedereen voelt zich alleen."

HUMO Je werd daar in Málaga langzaamaan wanhopig. Je vond steeds moeilijker een drive om te leven.

LAURENTINE "Dat was heel beangstigend. En tegelijkertijd voelde ik me ontzettend ondankebaar, want op papier leidde ik een droomleven. Ik wist het echt niet meer."

HARDROCK

HUMO En toen zag je online iemand over het geloof spreken.

LAURENTINE "Ja, een vrouw die ik ken en vertrouw, had het opeens over Jezus en hoe je je leven door hem kunt laten leiden. Ik dacht: wat zegt zij nu? Maar op een bepaald moment was ik zo wanhopig dat ik echt op mijn knieën ben gevallen en heb gezegd: 'Jezus, ik ben moe. Ik weet het niet meer. Kunt u me zeggen wat ik moet doen? Mag ik mijn leven in uw handen leggen? Ik kan het niet alleen.' Ik deed dat zonder na te denken. Het was niet zoals bij mijn cacao-ceremonies, dat ik bewust mijn cacao maakte en dan ging zitten en editeren."

HUMO Je hebt echt alles geprobeerd, hè?

LAURENTINE (lacht) "Ja. Maar die dag had ik dus niet van tevoren bedacht dat ik voortaan mijn leven aan Jezus zou geven. Helemaal niet. Het gebeurde gewoon. Het was ook niet zo dat ik daarna ineens beseftte: en nu ben ik christen. Dat was nog wel een intens proces, maar langzamerhand kwam er steeds meer rust over me. Eindelijk viel die druk weg van alles zelf en goed te moeten doen, want Jezus zegt: ik weet alles en toch kies ik jou. Of je slaagt of faalt, doet er niet toe. "Er groeide een vreemde zekerheid in mij: Jezus kent mij en ziet mij graag. Ik hoef mezelf niet meer te bewijzen, en die liefde kon me - anders dan succes -, nooit worden afgenomen. Ik voelde meer en meer de 'goed-genoegheid' waar ik al die jaren naar had gezocht. "Ik weet dat niet iedereen dit meteen kan vatten. Een meisje stuurde me dat ze bijna alles in mijn boek goed kon begrijpen, maar dat ik niet goed had uitgelegd hoe die liefde van Jezus werkt. Wat er gebeurt als je bidt, kún je ook niet logisch uitleggen. Mensen die mediteren kunnen dat ook niet uitleggen."

HUMO Op hersenscans kun je wel zien wat meditatie in je brein teweegbrengt.

LAURENTINE "Toevallig zag ik gisteren een video over hoe bidden een ander deel van de hersenen activeert dan mediteren. Het hersendeel dat tijdens het bidden oplicht, is het deel dat te maken heeft met het aangaan van relaties met anderen. Als je mediteert, komt dat deel níét in actie omdat mediteren veel meer is gericht op hoe jij je voelt en welke gedachte jij moet loslaten. Het is niet, zoals bidden, gericht op je verbinden met Jezus of met anderen.

"Maar goed, om te geloven moet je natuurlijk wel op een gegeven moment een sprong maken die je niet logisch kunt beredeneren. Ik snap dat ik wel kan zeggen dat ik me een ander mens voel, echt voel dat ik nieuw ben gemaakt en schoongewassen ben van alles waar ik ervoor door

ben gegaan, weer maagd ben, geestelijk gezien, maar dat veel mensen zullen reageren: 'Jaja, het zal wel.'"

HUMO Je hebt een tijdje erop los geleefd en hebt ook een abortus achter de rug - een ingreep waar je nu fel tegen bent.

LAURENTINE "Ik krijg vaak reacties, vooral van moslims: jaja, eerst de hoer uithangen en je dan nieuw laten maken. Maar ik geloof echt in de christelijke vergeving. Ik geloof ook dat wat je wel of niet doet niets zal toevoegen of afnemen van Gods liefde voor jou. Je moet natuurlijk geen moord plegen of zo, maar dat gebeurt ook niet als je echt wedergeboren bent in Christus. Dat is zo heerlijk aan Gods liefde, dat je weet dat je te kort kunt schieten, maar dat dat niet erg is, dat Hij je daar altijd in tegemoetkomt. Dat is wel iets dat ik nog moet leren vast te houden want ik blijf maar een mens en ik blijf soms denken: ooooh, ik wil het zo graag allemaal héél goed doen. Gelukkig staat daar Gods waarheid tegenover. Die geeft me zo'n rust."

HUMO Je bent weer best streng: geloof is niet lauwwarm, zeg je op je Instagram, en katholieken vind je eigenlijk geen 'echte christenen', omdat ze het woord niet serieus genoeg nemen.

LAURENTINE "Zo heb ik dat nooit gezegd. Ik heb ook katholieke vrienden, hoor, en die zie ik als broeders en zusters, maar zij doen wel vaak dingen die ik niet teruglees in de Bijbel. Er is gewoon een wezenlijk verschil in hoe we het geloof beleven. Bij cultuurkatholieken, zoals je er veel hebt in België, komt het geloof vaak neer op: als je maar gewoon een goed mens bent. Terwijl Jezus zegt: het gaat niet over jou en wat jij goed doet, het gaat over dat Ik ben gestorven aan het kruis en al jullie zonden heb weggenomen. Als het alleen maar gaat om 'een goed mens te zijn', dan ga je jezelf ook snel vergelijken en verheffen, ga je bijvoorbeeld zeggen: kijk, ik ben een betere mens dan mijn buurman. Dat wil Hij juist uitwissen door die overgave aan Hem en het feit dat iedereen in ijn ogen gelijk is. Dat Hij al dat vergelijken, waar de sociale media helemaal op drijven, opheft, dat is juist zo bevrijdend."

HUMO Ik heb de indruk dat alle nieuwe gelovigen naar duidelijke richtlijnen zoeken in de Bijbel.

LAURENTINE "Dat heeft te maken met die andere leugen waarover ik het in mijn boek heb: dat wij om gelukkig te worden ons hart moeten volgen. We leren dat er geen waarden zijn buiten onszelf, dat iedereen zijn eigen waarheid heeft. Er is geen kompas meer. Dus is er chaos. Je krijgt mensen die zeggen: het systeem is verrot, dus het is niet erg dat ik belasting ontduik. Als je buurman hardrock wil spelen tot diep in de nacht terwijl jij wilt slapen omdat je vroeg moet opstaan, is er geen oplossing. In onze geïndividualiseerde samenleving mag iedereen doen waar hij zich goed bij voelt en zodra iemand anders zijn 'goed voelen' bedreigt, raakt hij gefrustreerd en denkt: jij gaat mij dit niet afpakken. Er is geen duidelijk goed en fout meer, en dat zorgt voor heel veel verwarring, op kleine en grote schaal."

HUMO Heb je jezelf niet een beetje buiten de samenleving geplaatst? Als je Zijn liefde ervaart, zeg je, heb je de erkenning van de wereld niet meer nodig.

LAURENTINE "Nou ja, ik vind het nog altijd leuk als mensen mij waarderen, maar het is geen drive meer. Ik sta ook nog altijd midden in de wereld en doe er van alles. Wat ik bedoel, is dat die hunker naar 'Hou van mij! Ken mij!' is vervuld."

HUMO Is er een man in je leven?

LAURENTINE "Nee. Ik heb hét wel ook in de liefde gezocht, heb van mijn 15de tot mijn 23ste relaties gehad."

HUMO Maar nooit iemand gevonden die van je hield zoals je bent.

LAURENTINE "Misschien niet genoeg. Maar ik zie zoveel mensen om me heen die een relatie hebben en daarin toch ook die vervulling niet vinden... Ik geloof niet dat die daar te vinden is."

HUMO Nadat je was gedoopt, ben je een tijdje helemaal gestopt met influencen.

LAURENTINE (lacht) "Ja. In de Bijbel gaat het veel over 'sterven aan jezelf'. Dat stoppen met de sociale media was een stukje 'sterven aan mezelf'."

HUMO Wat is dat precies?

LAURENTINE "Dat je iets dat je eigenlijk wilt vasthouden toch loslaat voor Jezus, omdat je weet dat het beter is - dat je 'sterft' aan je eigen verlangen. Dat ik toen gewoon in een winkel ben gaan werken, waar ik naar een baas moest luisteren die vond dat ik alles anders moest doen, was ook 'sterven aan mezelf'. Alles wat ik doe, doe ik niet meer voor mezelf maar voor Hem, en van daaruit voor anderen."

HUMO Het geloof zorgde er ook voor dat je steeds minder voor de spiegel ging staan.

LAURENTINE (knikt) "Het geloof heeft me echt van mijn eetstoornis geheeld. Die is in mijn leven altijd blijven sluimeren. Als ik ging sporten, deed ik dat eigenlijk toch om af te vallen en als ik gezond ging eten, kwamen al snel de dwanggedachten weer terug. Elke keer als ik die kreeg, ging ik bidden en ik weet nog dat ik na een gebed voor het eerst boterhammen met hagelslag heb gegeten zonder daarna te denken: wat heb ik nu gedaan?! Ik ben kilo's aangekomen. Dat was ook weer een stukje 'sterven aan mezelf', om mijn identiteit niet meer op te hangen aan mijn uiterlijk."

HUMO Na de kledingzaak ben je als communicatiestrategist bij een stichting gaan werken en heb je bij het Leger des Heils met een collega een onlinecommunity voor jongeren uitgebouwd. Je hebt ook je rol als influencer weer opgepakt.

LAURENTINE "Ja, omdat ik heb beseft dat God mij mijn talenten niet voor niets heeft gegeven. Het posten doe ik nu ook niet meer om het licht op mezelf te laten schijnen maar op Hem. Ik kan met mijn boodschappen tienduizenden mensen tegelijk bereiken, dus waarom zou ik het niet doen?"

HUMO Maar daar leef je niet van?

LAURENTINE "Ik werk nog steeds twaalf uur per week voor het Leger des Heils, maar daar kan ik niet van leven."

HUMO Je leeft, las ik, volledig in Gods voorzienigheid. Wat betekent dat?

LAURENTINE "Dat betekent dat ik een evangelist ben en ondersteund word - niet direct door de kerk, maar wel indirect. Ik heb een powerpointpresentatie gemaakt waarin ik heb uiteengezet wat mijn plannen zijn en wat mijn bereik is. Mijn voorganger heeft die aan christelijke ondernemers getoond en daarvan hebben er drie gezegd dat ze me willen steunen. Ik weet niet wie zij zijn, maar via een stichting ontvang ik geld dat mij bijvoorbeeld in de mogelijkheid stelt om mijn boek te schrijven."

HUMO Het is alsof je weer iets hebt gemanifesteerd!

LAURENTINE (lacht) "Nee. "Die christelijke investeerders zeggen echt: 'Doe je ding. Wij geloven in jou zonder voorwaarden.' Dat is veel mooier."

HUMO Begrijp je dat er mensen zullen zijn die denken: na de yoga en het mediteren heeft ze gewoon weer een andere haak gevonden om haar leven aan op te hangen.

LAURENTINE "Natuurlijk begrijp ik dat, maar we zijn ondertussen al drie jaar verder. We zullen zien waar ik over twintig jaar sta, maar dat ik Jezus ooit loslaat, nee, dat kan ik me echt niet voorstellen."

HUMO Amen.

Deel 2: Religieuze influencers wijzen de weg naar het licht (27 januari).

Almaar meer gen Z'ers leggen, verpletterd door de druk van het zogenaamde maakbare leven en aangemoedigd door godfluencers, hun lot opgelucht in de handen van Jezus. Ze zijn, zei influencer en pastoor Bart Paepen vorige week, vaak hoogopgeleid, en bestuderen gewapend

met fluostiften de Bijbel tot op de letter. 'Ik heb geen seks meer tot ik trouw, en ik heb nog nooit zoveel diepgang gevoeld in een relatie. Gen Z'ers verlangen naar ijkpunten en heldere grenzen: een vraag, zegt pastoor Bart, die we dringend serieus moeten nemen.

PASTOOR BART "Ik sprak deze week twee jongeren die me vertelden dat ze een ethische discussie hadden gehad met een priester. Die had gezegd dat hun ideeën onaanvaardbaar waren, en: hij was kwaad geworden! Dat had hen zwaar teleurgesteld. Ze vonden het niet kunnen dat een geestelijke zo 'zwak menselijk' reageert. Soms wordt de uitleg die de jongeren uit de Bijbel distilleren zo'n gebetonneerde realiteit dat ze zelf even onbarmhartig dreigen te worden als de samenleving waaruit ze proberen te ontsnappen."

HUMO Ze worden zelf inderdaad gek van de druk om perfect te moeten zijn en alle verantwoordelijkheid te dragen voor het al dan niet slagen van hun leven. De jongeren die ik sprak, herhalen allemaal dat de mens gebroken is. Omdat dat in de Bijbel staat, konden ze dat eindelijk aanvaarden, én omdat Jezus hoe dan ook van hen houdt.

PASTOOR BART "Ik zei het u vorige keer al: hét issue bij de jongeren van vandaag is de vraag 'Ben ik goed genoeg?'"

HUMO Een moslimmeisje vraagt op uw Instagrampagina: 'Is het u ook opgevallen dat jonge christenen vaak beginnen te geloven omdat ze in de put zitten of depressief zijn?'

PASTOOR BART "Ja, de jongeren die uit emotie voor het geloof kiezen, doen dat vaak heel individueel. Bij ons lopen er meer en meer binnen omdat ze op zoek zijn naar een gemeenschap waarin ze zich geborgen kunnen voelen." Het aantal volgers van ex-toptennisster en Jesus girl Romy Kersten (20) groeit gestaag. Als ze niet influencet of tikt, spreekt ze waar ze kan over haar geloof. Daarnaast studeert ze theologie in Leuven - 'het walhalla voor katholieken', zegt ze. ROMY KERSTEN "Het is zo leuk dat hier zoveel jonge christenen zijn! We zijn het niet over alles eens, vooral ethische kwesties liggen soms moeilijk, maar ik vind het zalig om hier over al die dingen te kunnen discussiëren."

HUMO Als tiener was je een toptennisster die op het punt stond door te breken.

ROMY "Ja. Tennis was alles voor mij. Als ik een nieuw racket had, ging ik ermee slapen alsof het mijn knuffel was. Mijn vader was ook mijn coach - dat was niet elke dag leuk, maar toch was ik verliefd op mijn sport."

HUMO Vóór je gelovig werd, ging het niet goed met je, in die mate dat je jezelf niet waard vond om nog te leven.

ROMY "Ik heb heel diep gezeten, ja. De spanning van de wedstrijden, mijn ouders die gingen scheiden... Het werd te veel."

HUMO Je dacht toch niet dat hun scheiding jouw schuld was?

ROMY "Dat speelde zeker in mijn hoofd. Er waren thuis veel ruzies over tennis - papa en ik kwamen vaak te laat thuis voor het eten, omdat we maar bleven trainen. Mijn ouders moesten ook veel opofferen voor mijn sport, dus ja, ik heb echt gedacht: ze zijn beter af zonder mij. Ik had ook een heel donkere kijk op de toekomst - al die verwachtingen die er altijd zouden zijn, de angst om ze niet waar te kunnen maken in mijn eentje, om nooit goed genoeg te zijn. Vóór elke wedstrijd was ik op van de zenuwen. Ik was doodsbang om te verliezen, maar als ik won, voelde ik me ook niet goed, want dan voelde ik de verwachtingen om me heen stijgen."

HUMO Je hebt het geloof gevonden via een fitness-influencer.

ROMY "Toen ik in de topsport zat, vóór ik christen werd, vond ik het geloof iets voor zwakke mensen, mensen die het niet alleen konden. Nu heb ik ontdekt dat heel veel topsporters geloven en een kruisje slaan vóór de wedstrijd. Weet je dat het Nederlandse voetbalelftal samen bidt vóór elke match? Vroeger dacht ik: mensen in de topsport geloven niet, die werken gewoon hard en bereiken daarom hun doel. Totdat ik die fitness-influencer zag. Zij is gelovig, maar niet

zwak. Ze is juist heel krachtig, ze sport niet voor anderen, maar vanuit haar eigen motivatie. Daar verlangde ik ook naar. Voor mij waren de meningen van trainers en van mijn vader zó belangrijk. Die konden me maken of breken. "Daarom vond ik de coronaperiode zo fijn. Ik leerde mezelf kennen, los van invloeden en oordelen van vrienden en trainers. Ik denk dat ik daarom de vrijheid voelde om te veranderen, om veranderd te worden door God. Dat gebeurde niet in één keer. Toen ik begon te bidden, had ik niet meteen het gevoel dat er iemand luisterde. Ik weet nog dat ik een keer tegen mezelf zei: 'Romy, je bent gek geworden, je praat tegen het plafond!'"

HUMO Influencer Laurentine vertelde vorige week dat ze, vóór ze gelovig werd, een zelfverbeteringsjunkie was en als een wilde mediteerde en manifesteerde.

ROMY "Ik had me ook al eens verdiept in de wet van de aantrekkingskracht, het idee dat je met positieve of negatieve gedachten je realiteit kunt beïnvloeden. Dat heeft me misschien wel geholpen om open te staan voor het christendom. In het begin bad ik alleen als ik het alleen niet meer aankon en hulp nodig had, maar langzaam zocht ik God ook op als ik blij was of iets moois zag. Toen ben ik mezelf een christen gaan noemen."

HUMO Je hebt lieve ouders die een psycholoog voor je zochten en een moestuintje voor je aanlegden. Maar dat werkte allemaal niet.

ROMY "Dat is supermoeilijk te accepteren voor hen. Ze hebben echt alles gedaan om me te helpen. Ik voelde me door niemand echt begrepen. Ik denk dat ik erg zocht naar iemand die zag wat ik meemaakte en die niet het gevoel had dat ik me aanstelde. Dat is wat je altijd hoort, hè, als topsporter: 'Stel je niet aan! Zet je eroverheen! Ga door!' Maar je kunt niet altijd maar strenger en harder zijn voor jezelf. Ik weet 110 procent zeker dat dat een belangrijke reden is waarom almaar meer jongeren voor het geloof kiezen.

"Iedereen zegt wel dat je leven maakbaar is, en eerlijk: ik keek vroeger ook neer op arme mensen. Ik dacht: die werken gewoon niet hard genoeg. Zo denk ik nu helemaal niet meer. Soms doe je keihard je best en win je nog niet. Ik heb het zelf ervaren. Er is zoveel in het leven waar je geen controle over hebt.

"Wat ik zo rustgevend vind aan het geloof, is dat je weet dat je fouten zult maken, maar dat dat niks verandert. Het is niet dat het geloof zeg: doe maar raak. Je moet nog altijd je best doen, maar het is veel vruchtbaarder om dingen te doen vanuit een geloof en een vertrouwen, dan vanuit het gevoel dat je onder druk staat en jij de schuld bent van alles wat er misgaat.

Ik weet dat het leven up en downs heeft, dat ik soms wel slaag voor een examen en soms niet, maar dat raakt nu niet meer aan wie ik ben. Ik zie mezelf nu in de eerste plaats als een kind van God, en God houdt van me, hoe dan ook."

HUMO Je bent gestopt met tennissen. Heeft het geloof je daarbij geholpen?

ROMY "Ik denk zeker dat ik me anders veel langer aan het tennis had vastgeklampt. Stoppen met tennis is één van de engste dingen die ik in mijn leven heb gedaan. Ik was niet alleen bang om het tegen mijn vader te zeggen, maar ik vroeg me ook af: wie ben ik nog zonder het tennis? Ik ging naar school in tenniskledij, ik kreeg vrij om te trainen, ik was hét tennismeisje. Dat was mijn identiteit. Had ik nog wel een ander talent, vroeg ik me af. Ben ik nog ergens anders goed in?"

HUMO Je bent nu een enthousiaste godfluencer. Je bent, zeg je, altijd een beetje een showmeisje geweest.

ROMY "Ik denk nu vaak: wat leuk dat God mij voor de camera's zet en op podia laat spreken! Ik heb als kind ook gedanst, ik vond het leuk om gezien te worden en mooi te zijn."

HUMO Toch ben je een paar maanden gestopt met influencen.

ROMY "Ja, in die periode heb ik onderzocht of ik naar het klooster wilde om zuster te worden. Ik ben er nog altijd niet helemaal uit of dat mijn weg zal zijn of niet. Ik vond het wel fijn om vijf

uur per dag te bidden, en ik kan dat ook wel voor een paar dagen, maar ik denk toch dat zo'n leven niet is waarvoor God mij heeft gemaakt. Zo'n contemplatieve gemeenschap is erg naar binnen gericht, en ik praat graag over het geloof. Ik wil misschien aalmoezenier worden in een gevangenis, of op een andere manier mensen helpen en blijven spreken en schrijven over het geloof."

HUMO Alle godfluencers raken op een gegeven moment in de war en vragen zich af: gaat mijn post nu over Jezus of over mij?

ROMY "Daar ben ik hyperalert op! Mijn moeder vindt me zelfs té alert. 'Je mag ook wel een beetje trots zijn op jezelf,' zegt ze. Maar weet je, zodra ik voor de camera of op een podium het gevoel krijg dat ik degene ben die er een feestje van moet maken en moet gaan showen, voel ik meteen die spanning weer dat ik moet presteren, en weet ik: dit is niet goed. Ik moet opletten dat ik niet alleen over Jezus praat, maar ook mét Hem."

HUMO Je wilt de allerbeste christen zijn. Veel jonge christenen willen dat, heb ik gemerkt. ROMY "Het is misschien ook wel logisch, als je zón grote ommekeer maakt, dat je daar veel belang aan hecht: het is een belangrijke beslissing voor je, dus je wilt het góéd doen."

HUMO Heb je een vriendje?

ROMY "Neen. Ik weet nu wel zeker dat hij ook gelovig moet zijn. Ik heb even een vriendje gehad dat niet geloofde, maar dat werkt niet. Ook later niet, als het gaat over kinderen opvoeden."

HUMO Jonge christenen zijn opmerkelijk streng als het gaat over opvoeding, seks vóór het huwelijk en abortus.

ROMY "Je weet ook niet wat er op het internet allemaal op je afkomt als een algoritme je interesse in Jezus heeft opgemerkt. Het is heel verleidelijk om je mee te laten voeren, maar ook gevaarlijk, zelfs voor christenen. Als je in zo'n algoritme vastzit, kun je je op den duur niet meer voorstellen dat er mensen zijn die anders denken. Je moet echt af en toe een stap achteruitzetten en praten met mensen die niet geloven en een andere mening hebben dan jij."

HUMO Je zei net dat je aan de theologiefaculteit soms moeite hebt met discussies over ethische onderwerpen zoals abortus en seks.

ROMY "De ethiek vind ik veruit het moeilijkste aspect van mijn studie. Online ga ik ook nooit in op ethische vragen. Het ligt zo gevoelig en mensen kunnen over ethische kwesties zulke andere meningen hebben, ook al zijn ze allebei gelovig. Ik ben eigenlijk tegen abortus, maar ik snap wel dat dat verhaal soms nuances nodig heeft. En als mijn vriendin wel al dingen met haar vriendje doet, dan is dat voor mij geen reden om haar te veroordelen. Het is complex. De ene vindt de kerk te liberaal, de andere vindt haar niet liberaal genoeg. Ik kan met alle groepen wel om, zolang het maar om Jezus draait (lacht)."

BOYSBAND

Gregory Van Holderbeke (32) en Latoya Fierens (25) zijn in het dagelijks se leven personal trainers in een fitnesscentrum, maar het echte sparren doen ze als ze hun podcast 'Cup of Grace' maken, waarin ze hun geloof verdedigen alsof hun leven ervan afhangt. Gregory was ooit de leadzanger van de boysband Boycode en heeft een parcours afgelegd dat we op zijn minst grillig kunnen noemen.

GREGORY VAN HOLDERBEKE "Het klikte niet met mijn stiefvader, er vloeide thuis veel alcohol en er vielen weleens klappen. Toen hij verdween, voelde ik me de man in huis. Ik had een zekere arrogantie, wilde niet werken en vond wat mijn moeder voor me deed vanzelfsprekend. Ik had veel ruzie met haar, ik ben op mijn 17de het huis uitgegaan en op straat beland, en toen is het bergafwaarts gegaan met mij. Ik ben gaan werken in cocktailbars waar iedereen drugs gebruikte, en dat begon ik ook te doen. Eerst softdrugs, dan harddrugs, zonder door te hebben dat ik daarmee wanhopig een leegte in mezelf probeerde te vullen. Ik stond de volgende dag altijd op

met een schuldgevoel, dus ik had wel door dat er iets mis was met de manier waarop ik leefde. Toen ik op mijn 19de weer contact kreeg met mijn moeder en ze vroeg of ik terug bij haar en mijn broer wilde komen wonen, heb ik het nachtleven meteen achter me gelaten."

HUMO En opeens stond je te zingen en gitaar te spelen in Boycode.

GREGORY "Ik heb altijd al muziek gemaakt en een vriend nam af en toe demo's op. Eén ervan heb ik opgestuurd toen ik in de krant een oproep zag voor een band. Bleek dat Kelly Pfaff en haar toenmalige manager een boysband wilden samenstellen."

HUMO Daarmee heb je drie jaar opgetreden. Ik heb op YouTube shows van jullie gezien. Je staat zichtbaar te genieten.

GREGORY "Absoluut. Het was spannend, en de warme aandacht van het publiek was heel welkom na het leven dat ik had geleid. Het was een droom die uitkwam. Ik ga het maken, dacht ik toen. We wilden naar Amerika - we zijn daar zelfs een keer geweest, maar na drie jaar begon het te rommelen in het management, één van de leden zag het niet meer zitten, kortom: einde verhaal. Ik heb toen met Lennert (Haenen, een ander lid van Boycode, red.) Chapter 2 gevormd en heb daarmee meegedaan aan de wedstrijd MNM Rising Star. We hebben zelfs gewonnen, maar toen brak corona uit en viel ook dat project in het water.

Wéér een teleurstelling. In die periode ben ik tot het geloof gekomen."

HUMO Zomaar.

GREGORY "Nee, natuurlijk niet. Ik had al een hele zoektocht achter de rug. Ik geloofde wel in het universum, en ik had al veel boeken over zelfontwikkeling, bezinning en meditatie gelezen. Toen ik bij Nike werkte, had ik met collega's intense gesprekken over Jezus gevoerd. Ik zag hem in die tijd nog als een historische man die heel veel impact heeft gehad, een groot leider van wie ik wel iets kon leren. Die Bijbel moet ik toch eens lezen, dacht ik, maar ik deed het niet. "Wat later zag ik op YouTube het concert The Freedom Experience, waarin ook Justin Bieber optrad en vertelde dat hij zich had bekeerd. Hij is voor mij altijd een muzikaal voorbeeld geweest, ik volg hem al lang, maar tijdens dat concert zag hij er helemaal anders uit. Hij straalde, en ik herinner me nog dat hij zei: 'God doesn't need perfect people, He just wants to use average, ordinary, broken people like us...' Ik zat voor mijn scherm, wilde meteen meer weten en ben van alles gaan opzoeken: wat is het christendom? Hoe word je christen? Allemaal basic dingen. Wat ik vooral ontdekte, was dat je als christen van alles niet meer mocht. Laat maar zitten, dacht ik meteen, ik wil mijn leven leiden zoals ik dat wil.

"Ik kocht meer boeken, en één ervan was 'The Power of Positive Thinking' van Norman Vincent Peale. Een predikant, bleek later, maar dat stond niet op de cover - heel slim, want anders had ik het boek niet gekocht. Er stonden zinnige dingen over het leven in die telkens gelinkt waren aan Bijbelteksten. Dat was het ultieme zetje: ik heb toen de 'Bijbel in gewone taal' gekocht - wel duur, 35 euro, maar ik was te nieuwsgierig.

"Vooral het Nieuwe Testament wilde ik lezen, want daar vond ik meer in terug over wie Jezus is. Hij genas mensen en verrichtte andere wonderen. Ik vond het allemaal krankzinnig, maar begon toch weer dingen op te zoeken en beseftte dat alles uit het niets is ontstaan en dat dat eigenlijk ook een wonder is. Net zoals je lichaam een wonder is, hoe dat tot in de kleinste details werkt. Ik begon me meer en meer open te stellen voor wat ik las. De Bijbel is nog altijd het meest verkochte boek ter wereld, weet je dat? Daar is een reden voor. Dat boek doet iets met mensen. Het begon me te transformeren."

HUMO Hoe dan?

GREGORY "Ik heb in mijn leven altijd alleen maar op mezelf gerekend, op mijn eigen kracht en kunnen. Ik moest mezelf redden. Er was geen andere weg, dacht ik. Toen ik de Bijbel las, werd ik afhankelijker. Ik dacht niet langer dat ik het allemaal alleen moest doen. Dat voelde echt als een opluchting aan."

HUMO Maar daarnet zei je dat je je leven wilde leiden zoals jij het wou.

GREGORY "Ja, maar uiteindelijk bleek geloven geen kwestie te zijn van dingen wel of niet mogen. Als je weet dat God van je houdt, begint de leegte die je op allerlei foute manieren hebt proberen te vullen, opeens echt gevuld te raken, en ga je je vanzelf anders gedragen."

HUMO Jij en Latoya gaan naar dezelfde kerk.

GREGORY "Ja. Ik wilde andere christenen ontmoeten en heb op een gegeven moment op Facebook gevraagd: 'Weet iemand een leuke kerk?' Ik ben blijven haken aan de Life Church Hasselt, een kerk die je het best kunt vergelijken met een sfeervolle woonkamer met een podium, waar ook muziek wordt gemaakt, en waar wordt gedanst en gezongen. Ik liep er binnen en kreeg meteen een knuffel van iemand. Wow, dacht ik. Ik vond het wel een beetje vreemd, maar ik voelde me er heel welkom. Ik ga nu elke week. Het is mijn familie geworden. Er lopen daar trouwens elke week nieuwe jonge mensen binnen, van wie er best veel zeggen: 'We zijn hier omdat we naar jullie podcast hebben geluisterd.' Dat is natuurlijk leuk."

HUMO Je bent net een paar maanden met de podcast gestopt. Je vond dat het te veel over jou ging en wilde tijd met Jezus in de woestijn doorbrengen, zei je.

GREGORY "Klopt. In het begin voelde mijn geloof als een soort verliefdheid, maar toen het nieuwe eraf was, begonnen oude twijfels en angst in me weer naar beneden te trekken. Ik vond wat ik deed weer niet goed genoeg, begon mezelf te veroordelen en merkte dat ik ter compensatie de podcast te veel rond mezelf liet draaien. Ik moest echt een stap achteruitzetten. Dat heb ik gedaan, weliswaar met veel pijn. Sterven aan jezelf heet dat."

HUMO Daar had Laurentine het vorige week ook al over. Waarom vinden jullie dat zo belangrijk?

GREGORY "Sterven aan jezelf is loskomen van wie je niet wilt loslaten, van je ego eigenlijk. Als je dat doet, word je veel minder aan het wankelen gebracht door de oordelen in de wereld. Dat is waar veel jongeren van in de war raken."

HUMO Je bent echt naar de woestijn gegaan, naar Ethiopië.

GREGORY "Ja, met Compassion Nederland, een christelijke organisatie die kinderen uit de armoede probeert te redden - niet door geld te geven, maar door onderwijs voor hen te organiseren, waardoor ze beter op eigen benen kunnen staan. Wat ik daar heb gezien, heeft me weer zoveel kleiner gemaakt."

HUMO Maar terug thuis heb je met Latoya wel de podcast weer opgestart.

GREGORY "Ik heb getwijfeld, en aan God gevraagd wat ik moest doen, en toen kreeg ik een uur later dit bericht van een vriendin van wie ik al maanden niks meer had gehoord: 'God heeft een plan met jou. Begraaf jezelf niet: you're the head, not the tail.' En geloof het of niet, maar de dag erna belde jij."

LATOYA FIERENS "Ik ben blij dat we er weer aan zullen beginnen."

TWEE TUMOREN

HUMO Latoya, jij bent wel in een gelovig gezin opgegroeid.

LATOYA "Ja, maar ik ben toch stevig van het padje af geraakt. Ik had vroeger zware astma, moest veel cortisone slikken en zwol daarvan op. Daar werd ik op school vreselijk mee gepest: ik kreeg haatberichten, werd uitgescholden voor walvis... Tot in de wc toe. Uit wanhoop ben ik als een gek gaan fitnesssen en op mijn voeding gaan letten, en ik ben toen in een halfjaar tijd 29 kilo afgevallen. Ik ben zelfs gaan bodybuilden."

HUMO Je ging all the way.

LATOYA "Ik was heel extreem. Ik trainde elke dag na school minstens vier uur, uit angst om aan te komen en weer gepest te worden. Ik was alleen met mijn uiterlijk bezig, en met de aandacht die ik daardoor eindelijk kreeg. Ik genoot ervan als ik uitging en kon kiezen uit vijf mannen. Het werd een verslaving. Maar 's nachts fietste ik meestal huilend naar huis, omdat ik stukjes van mezelf weggaf aan mannen die daar niet verantwoordelijk mee omgingen. "Ik zing ook: via

Roger, mijn voormalige manager, ben ik in het schlagercircuit terechtgekomen. Hij zorgde goed voor mij en ik was dol op hem. Ik werd kind aan huis bij hem en zijn vrouw, maar plots kreeg hij leukemie. Hij was niet meer te genezen, en toen ben ik weer beginnen te bidden. Elke dag na school zat ik aan zijn bed.

"Twee maanden later belandde ik zelf op de spoed. Ik had rare blauwe plekken en in het ziekenhuis merkten ze dat ik vertraagd reageerde. De neuroloog werd erbij gehaald. Mijn hersenen moesten gescand worden en een week later werd ik gebeld: ze hadden twee tumoren gevonden, waarvan er één kwaadaardig was. Opereren ging niet, want de tumor zat op mijn hersenstam. Ik moest meteen met een chemokuur beginnen. "Die leek aan te slaan, de tumor werd kleiner, maar een nieuwe scan toonde een zorgwekkende hoeveelheid witte massa. Ik moest meteen naar het ziekenhuis. Ik heb naar Gregory gebeld, die ik ondertussen had leren kennen. Hij is prompt in gang geschoten en heeft iedereen die hij kende gevraagd om voor mij te bidden. Een week lang. Na een nieuwe scan kreeg ik telefoon van de neuroloog: 'We snappen het niet, maar de witte massa is weg. We hebben de professoren van Leuven erbij gehaald, en die konden het ook niet verklaren.'"

HUMO Misschien was de vorige scan, die met de witte massa, van iemand anders?

LATOYA "Nee, ze hebben echt alles gecheckt. Ook de tumor vinden ze niet meer. Ik ben nog nooit zo gezond geweest."

HUMO Wonderlijk. Ik snap nu misschien wel waarom jullie zo onwrikbaar staan in jullie geloof. De Bijbel is voor jullie echt een handleiding voor het leven. Laurentine zei vorige keer: 'We leren onterecht dat we om gelukkig te worden ons hart moeten volgen, en dat iedereen zijn eigen waarheid heeft.'

GREGORY "Ja, als je gelooft in die subjectieve moraliteit, dat we op basis van persoonlijke gevoelens mogen bepalen wat goed en fout is, wordt 'waarheid' gewoon 'een mening' en dat maakt alles wankelbaar. Je hart is bedrieglijk, zegt de Bijbel. We hebben allemaal dingen meegemaakt die ons gebroken hebben, dus als je je hart volgt, neem je gebroken beslissingen en dat leidt tot mensen die verlaten worden, kinderen die geen ouders hebben, oorlog..."

LATOYA "Dat leidt tot mensen die gefocust zijn op sociale media en zo bezig zijn zich met anderen te vergelijken, dat ze niet meer weten wie ze zelf zijn en hoe ze moeten leven. Ze kijken naar porno, naar OnlyFans of kopen zich gek, maar niets geeft hun de voldoening die ze zoeken. Daarom denken ze almaar vaker: misschien moet ik God eens proberen.

Vrienden van me die vroeger zwaar uitgingen en veel dronken, hebben nu voor Kerstmis een Bijbel gevraagd."

HUMO Ik hoorde jou, Latoya, op Instagram zeggen: 'De vrouw is de helper van de man.' Néé, dacht ik toen, daar hebben feministen toch geen jarenlange strijd voor gevoerd?

LATOYA (lacht) "Maar dat bedoel ik in Bijbelse zin, de vrouw doet dat uit vrije wil en niet op een denigrerende manier. Ik wil ook werken, en een eigen bankrekening en een auto hebben. Je staat sámen onder God, je bent een team."

GREGORY "De man heeft misschien wel de geestelijke verantwoordelijkheid, maar je blijft communiceren. Je bespreekt alles samen. Als je een relatie hebt met God, ga je sowieso liefdevol met elkaar om. Veel vrouwen denken nu: vroeger had de man het voor het zeggen, nu zal ik eens laten zien dat ik alles zelf kan. Daar spreekt veel wantrouwen uit jegens mannen. Mannen die dicht bij God staan, zijn wél te vertrouwen, en zullen nooit de bedoeling hebben een vrouw te overheersen. Maar ik snap dat wat we zeggen heel extreem lijkt."

HUMO Jullie geloven ook dat je geen seks mag hebben vóór het huwelijk.

LATOYA "Wat dat betreft, ben ik wel helemaal de mist ingegaan."

GREGORY "Ik ook."

HUMO Heb je een vriendin?

GREGORY "Ja."

HUMO Maar je hebt geen seks.

GREGORY "Nee. Daar kiezen we samen voor. Ik geloof dat God een beter plan heeft met seks. We leven in een wereld van lust en perversie en iedereen vindt dat normaal - ik veroordeel niemand, hè, ik ben zelf ook zo geweest. Ik denk alleen dat, als mijn vriendin en ik nu voor de eerste keer seks zullen hebben, dat een heel mooi moment zal zijn."

HUMO Je wilt dus zo snel mogelijk trouwen?

GREGORY (lacht) "We zijn nu een paar maanden samen en een huwelijk staat op de agenda. De Bijbel zegt: 'Als je elkaar hebt gevonden en je weet dat het juist is, wacht dan niet. Anders breng je jezelf alleen maar in verleiding.'"

LATOYA "Hoe vaak hoor je iemand niet zeggen: 'Ik ben gescheiden, want de passie was eruit.' Dat is omdat iedereen nu veel te makkelijk seks buitenshuis gaat zoeken. Als je seks thuis koestert en niet her en der gaat opscharrelen, wordt het weer bijzonder en spannend."

GREGORY "Als je je laat leiden door lust, word je snel blind voor het geluk dat je ervaart als je iemand echt leert kennen, als je een diepe connectie voelt. Dat is iets wat ik nu pas begrijp door wat ik met mijn vriendin meemaak. Ik heb nog nooit zoveel diepgang ervaren als nu met haar."

HUMO Misschien ga ik morgen toch eens een Bijbel kopen.

GREGORY "Wacht! (Rommelt in een kast en komt terug met zijn 'Bijbel in gewone taal') Je mag deze hebben."

's Avonds kijk ik naar 'Wake Up Dead Man: A Knives Out Mystery'. Het moordmysterie speelt zich deze keer af in een kerk en Benoit Blanc gaat een alliantie aan met een jonge priester om de zaak op te lossen. Pastoor Bart had ook gekeken, vertelde hij me, en hij zei: 'Dat biechtge sprek en de verzoening en vergeving, dat is een theologische cursus die wij zo in de kerk kunnen geven.' Een teken van de tijd? God knows.

‘Te vaak wordt Trump voorgesteld als een clown. Terwijl we die man heel erg ernstig moeten nemen’: experts over de regering-Trump

President Donald Trump. ‘Dit is een 21ste-eeuwse tirannie met een maffiabaas aan het roer en een fascistisch draaiboek in de hand.’

Kunnen we het nog hebben over president Donald Trump en de Verenigde Staten? Of moet het stilaan gaan over dictator Trump en zijn fascistisch regime? ‘Binnen een jaar gaan we deze discussie niet meer voeren. Dan zal het duidelijk zijn.’

Sara Vandekerckhove in De Morgen van 17 januari 2026

“Donald Trump is het grootste gevaar voor de wereld sinds Adolf Hitler. En gezien de omvang van zijn leger en economie, misschien nog wel groter.”

In een scherpe column schudt Rob Wijnberg, oprichter en hoofdredacteur van De Correspondent, aan de boom. Hij laakt daarbij de voorzichtigheid waarmee politici, maar ook academici en journalisten, alle gebeurtenissen in de Verenigde Staten omschrijven.

“Trump regeert zoals voorspeld door nagenoeg iedere fascismedeskundige: als een corrupte tiran die in kwaadaardigheid inmiddels het voorstellingsvermogen ruim te boven gaat”, schrijft hij. “Wie dan nog blijft praten alsof we hier te maken hebben met een ‘president’, een ‘regering’ en een ‘beleid’ in de normale zin des woords, verhult in taal wat voor de hele wereld inmiddels onmiskenbaar is: dit is een 21ste-eeuwse tirannie met een maffiabaas aan het roer en een fascistisch draaiboek in de hand.”

Dat de democratie in de Verenigde Staten onder druk staat, is een understatement. 2026 is nog geen maand bezig en inmiddels viel Trump een soeverein land binnen, kidnapte een president en dreigde ermee hetzelfde te doen in een resem andere natiestaten.

Ondertussen arresteren zijn tot de tand bewapende ICE-agenten in een hoog tempo migranten, schieten ze onschuldige burgers dood en liegt de bevoegde administratie openlijk over de ware toedracht ervan. Zijn tweede termijn is amper een jaar ver en in die tijd werden boeken verboden, universiteiten gecensureerd, politieke tegenstanders vervolgd en het internationaal recht als een vodge papier behandeld.

Nieuwe taal

Maar vanaf wanneer is het democratisch bestel zodanig verdampt dat er nieuwe woorden nodig zijn om het over de Verenigde Staten te hebben? En welke woorden moeten dat dan precies zijn? Wijnberg is zeker niet de enige die oproept om het discours aan te scherpen. Hij hanteert daarbij de term fascisme, wat dan verwijst naar een extreem nationalistische en populistische ideologie met een machtige leider, sterke staatscontrole, het uitsluiten van ‘vijanden van het volk’ en het fnuiken van alle oppositie.

Initieel vond Robert Paxton, historicus en auteur van het vermaarde *The Anatomy of Fascism*, dat die omschrijving niet strookt met het Trump-regime. “We moeten voorzichtig zijn om zulke toxische labels te gebruiken”, klonk hij in 2017 in *Harper’s Magazine* nog terughoudend. Maar toen hij drie jaar later die woedende meute op tv het Capitool zag bestormen uit onvrede met Trumps verkiezingsnederlaag, veranderde hij het geweer van schouder en noemde hem in een opiniestuk openlijk een fascist. “Die omslag naar geweld was zo expliciet, zo openlijk en zo intentioneel, dat we de manier waarop we erover spraken wel moesten veranderen”, zei hij daar onlangs over in *The New York Times*. “Er was een nieuwe taal nodig, vond ik.”

Ook Jason Statley, auteur van *How Facism Works* en *Erasing History: How Fascists Rewrite The Past to Control the Future*, heeft het over een autoritair regime onder leiding van een fascistische leider. Zelf besloot hij vorig jaar om zijn aanstelling aan de universiteit van Yale op te zeggen en met zijn gezin naar Canada te verhuizen. “Om mijn kinderen te behoeden voor een fascistische dictatuur”, verkondigde hij toen. Ook zijn collega-historici Timothy D. Snyder en Marci Shore maakten uit dezelfde overweging de overstap naar een Canadese universiteit.

Al is er ook een meer behoedzame tegenstroom. Die ontkent niet dat dat de VS naar een autoritaire staat evolueren, maar benadrukt wel dat het er nog geen is. Nadat de drie Amerikaanse proffen hun bezorgdheid en vlucht uit de VS wereldkundig hadden gemaakt, stonden andere academici op de rem. Omdat fascisme een beladen term is, die meteen doet denken aan oorlog, totalitarisme en genocide. En omdat de exacte definitie ervan niet per se helemaal strookt met de overzeese realiteit.

Onder meer historicus Bruno De Wever benadrukte toen dat de term niet de lading dekt als het over de VS gaat. “En daar sta ik nog steeds achter”, zegt hij. “Aan fascisme kleven toch een aantal kenmerken die je met de beste wil van de wereld niet kunt plakken op Trump. Zo is Trump een

grote voorstander van de kapitalistische wereldeconomie, terwijl het bij fascisme net de staat is die de economie controleert. Dat is maar één voorbeeld, maar er zijn er nog. Wat we in de Verenigde Staten zien is een heel nieuw fenomeen. Is het verontrustend wat daar gebeurt? Absoluut. Maar ik heb de notie 'fascisme' niet nodig om te waarschuwen voor Trump. Ik weet dat er heel invloedrijke fascismespecialisten zijn die het anders zien, maar die spreken meer als activist dan als historicus."

Zelf verwijst hij naar een bijdrage in De Groene Amsterdammer van Frank Verwee, de gewezen directeur van het Nederlands instituut voor Oorlogsdocumentatie. Die heeft het over illiberalisme en een illiberale democratie, een systeem waarbij stelselmatig constitutionele vrijheid wordt beperkt en burgers fundamentele rechten en vrijheden worden ontnomen, maar waarbij er wel een minimale aanwezigheid van democratie is: een meerpartijensysteem, regelmatige verkiezingen, vrijheid van meningsuiting en vergadering.

Aan-uitknop

In een interview met deze krant begin deze maand definieerde politicoloog en specialist radicaal-rechts Cas Mudde (Universiteit van Georgia) het als een "imperfecte democratie met een autoritaire leider." Zelf vindt hij het te vroeg om het over een autoritair regime te hebben, net omdat de democratische instituties in het land officieel nog steeds werkzaam zijn. Er verschijnen nog steeds opiniestukken waarin het regime van Trump op de korrel wordt genomen en een massademonstratie als No Kings bewijst dat protest nog steeds mogelijk is.

ICE-agenten tijdens een raid in Minneapolis. Wijnberg noemt de immigratiedienst 'de paramilitaire knokploeg van Trump'. Bron REUTERS

"Ja, je kunt natuurlijk een discussie voeren over wanneer iets een regime wordt", zegt Wijnberg. "Maar voor de vrouw die is doodgeschoten achter haar stuur omdat ze probeerde weg te rijden van de paramilitaire knokploeg van Trump, is het wél al zover. Voor de mensen die zonder proces in een gevangenis in El Salvador gegooid zijn, zonder aanklacht en zonder bewijsvoering, evenzeer. Dus wie waarschuwt voor 'alarmisme', zou zichzelf hardop moeten afvragen: waar ligt de grens? En is het dan niet al te laat?"

Misschien is de vraag niet of het om een 'fascistisch regime' dan wel een 'imperfecte' of 'illiberale democratie' gaat. Maar wel: hoe geven we voldoende duidelijk aan dat de situatie ernstig is en dat het niet langer business as usual is. Ontbreekt de urgentie als we er geen labels op kleven die in de hoofden van mensen associaties oproepen met dood en verderf?

Christophe Busch, master in de holocaust- en genocidestudies, directeur van het Hannah Arendt Instituut en ex-directeur van Kazerne Dossin, erkent dat er nood is aan urgentie. We spreken hem net nadat hij een lezing had gegeven in Utrecht met de ronkende titel 'Democratie in verval'. Zou hij zelf Trump met Hitler vergelijken en de term fascisme gebruiken? Niet per se. Maar de oude begrippen zijn evenmin de juiste.

"Het probleem is dat wij als West-Europeanen ons niet meer kunnen verbeelden dat een democratisch systeem niet gegarandeerd is. Terwijl we nu zien dat een van de grootste leveranciers van democratische concepten en praktijken een van de grootste bedreigingen is geworden."

De democratie is in verval, benadrukt hij. En dus is de vraag of we moeten wachten tot ze helemaal afgebrokkeld is, vooraleer we het ook zo kunnen benoemen. "Het is geen aan-uitknop. We zouden dat natuurlijk graag hebben, dat het allemaal zo eenvoudig en helder is: oké, nu zijn ze een dictatuur en nu kunnen we het ook zo beschrijven. Het is een gradueel proces, al moeten we beseffen dat Trump en zijn volgelingen al heel ver gevorderd zijn in de institutionele afbraak van de democratie."

Propaganda

Een proces dat bovendien erg snel gaat. In het recentste rapport van het onderzoeksinstituut V-Dem uit april vorig jaar is de conclusie over de VS allerm minst prettig om lezen. Waar de democratie tijdens zijn eerste termijn zeker een aantal deuken heeft opgelopen, zien ze tijdens zijn tweede termijn hoe de ontmanteling ervan met rasse schreden vooruitgaat. ‘Gaan de VS richting een volledige afbraak van de democratie?’, vragen de auteurs zich af. En dan is er in dat rapport nog geen sprake van de wanddaden van ICE, de coup in Venezuela of het bedreigen van een NAVO-lidstaat, wegens gebaseerd op de gebeurtenissen uit 2024.

“We staan op een kantelpunt”, zegt politicologe Karen Celis (VUB). “Als je alle feiten naast elkaar legt, kun je niet ontkennen dat daar een snel proces van autocratisering plaatsvindt. Kunnen we het nog omkeren? Ik denk het wel. Een democratie met een lange geschiedenis heeft doorgaans een lange doodstrijd. Maar de manier waarop we over Trump en co. praten, daar moeten we goed over reflecteren. Te vaak wordt hij voorgesteld als een clown, een running joke. Terwijl we die man heel erg ernstig moeten nemen.”

Daar is volgens haar ook een belangrijke taak weggelegd voor journalisten. “Je merkt hoe de berichtgeving toch nog gekleurd wordt door de lange traditie van het bondgenootschap. Terwijl dat vandaag niet meer de realiteit is.”

Klassieke nieuwsmedia zijn volgens Wijnberg sowieso niet opgewassen tegen de huidige ontwikkelingen. “Dat kun je bijna niet in normale journalistieke formats en termen vatten. Zeker niet als je als nieuwsmedium ook nog een soort ideologie van zogenaamde objectiviteit en neutraliteit aanhangt, iets waar ik overigens niet in geloof. Dan krijg je een soort absurde manier van praten over de gebeurtenissen die steeds verder af staat van wat er daadwerkelijk gebeurt.”

President Donald Trump.

‘We moeten beseffen dat Trump en zijn volgelingen al heel ver gevorderd zijn in de institutionele afbraak van de democratie.

Hij geeft het voorbeeld van de onwettige claim die Trump maakt op Groenland. “Als je op zo’n moment Trump benadert als een normale politicus en stukken maakt als ‘Vijf redenen waarom Trump geïnteresseerd is in Groenland’, dan verpak je de werkelijkheid in een taal die geen recht doet aan het krankzinnige en extremistische karakter van wat er gebeurt.”

Ook verwijst hij naar het twee uur durende interview dat The New York Times had met Trump. “Ze laten hem video’s zien van die vermoorde vrouw in Minneapolis (Renee Nicole Good, SV) en hij ontkent gewoon straal de werkelijkheid die voor zijn ogen wordt afgespeeld. Als je op zo’n moment hem gaat citeren zoals je – welja – een president citeert, dan ben je onbedoeld bezig met het verspreiden van propaganda.”

Alarmistisch

Een nieuwe realiteit vereist een nieuwe aanpak en een nieuw vocabulaire. Dat academici het daarbij moeilijker hebben met de vergelijking met Hitler en fascisme, verrast Wijnberg niet. “De wetenschap is sowieso geen uitgesproken sector. Hoelang heeft het geduurd voordat wetenschappers bij wijze van spreken durfden zeggen dat de klimaatverandering een probleem is? We hadden een Zweedse scholier nodig vooraleer daar wat beweging in kwam. Ik hoor ook wel eens mensen zeggen: de vergelijking met Hitler is niet gepast want Hitler had duizenden concentratiekampen en miljoenen doden op zijn geweten. Als je de vergelijking pas mag maken

als dat het geval is, dan leer je niks van de geschiedenis. Dan leer je niks van de aanloop naar dat eindpunt.”

Het probleem, benadrukt Wijnberg, is dat als je er nog voor kunt waarschuwen, je per definitie te vroeg bent. “Dat is net het kenmerk van een fascistische machtsgreep. Dat ontvouwt zich op zo’n manier dat als het label echt van toepassing is op de werkelijkheid als geheel, je de vrijheid niet meer hebt om het label er op te plakken.”

Terecht punt, vindt Celis. “Achterover leunen en beweren dat het allemaal wel zal meevallen en dat we niet zo alarmistisch moeten zijn: dat is makkelijk van op een afstand. Vraag het maar aan de vrouw die maar niet aan de abortuspil geraakt, de immigrant of de queer academicus.”

En dan gaat het niet alleen over de woorden, maar over daden en verzet. Of zoals Anthony DiMaggio, professor politieke wetenschap (Lehigh Universiteit) en auteur van *Rising Fascism in America: It Can Happen Here*, oproept: “De tijd dringt voor de bevolking van dit land om in actie te komen. Als we niet snel handelen, zal er weinig overblijven om te verdedigen.”

Waarom ook u, beste middenklasser, tot de verliezers zal behoren

Aan de peperdure Amsterdamse grachten. 'Omdat ze toch iets moeten met hun geld kopen de rijksten de halve wereld zonder daar echt iets mee te doen', schrijft Ilja Leonard Pfeijffer.

In onze steden staan er welgeteld nul huizen te koop die iemand met een modaal inkomen nog kan betalen, schrijft Ilja Leonard Pfeijffer. De allerrijksten belasten? Dat is een paracetamolletje dat de koorts verlaagt. Het is het kapitalisme zelf dat bestreden moet worden.

De Morgen 15 november 2025

Tegen het einde van september 2003 verbleef ik samen met enkele collega-schrijvers en een cameraploeg van de Nederlandse televisie een aantal dagen in Moskou ten bate van een project voor het Groninger Museum. Het was mijn eerste en voorsnog enige bezoek aan die stad. Het staat mij nog levendig bij, want het maakte grote indruk op mij.

Wat mij het meest schokte, was de onmiskenbare alomtegenwoordigheid van de zichtbare uitwassen van het roofkapitalisme dat het land in korte tijd in zijn greep had gekregen en dat in alle straten, lanen en avenues en op alle pleinen van het centrum met smakeloos en schaamteloos machtsvertoon zijn overwinning op het communisme vierde. Casino’s, stripclubs en dubbel geparkeerde Rolls-Royces beheersten het straatbeeld, terwijl monumentale marmereen flagshipstores van alle westerse luxemerken met hun glimmend vergulde namen ongenaakbaar op het gepeupel neerkeken.

Onze culturele delegatie uit Nederland had een tolk tot haar beschikking. Zij was Russische, een academica, docente Nederlandse taal- en letterkunde aan de universiteit van Moskou. Wij zouden kunnen concluderen dat zij tot de gegoede middenklasse behoorde, maar zij woonde noodgedwongen in een krap flatje in een buitenwijk op een uur reizen van het centrum verwijderd. Zij zei zelf dat er in het hele centrum van haar stad, waar zij geboren was, woonde

en werkte, geen winkel, restaurant of bar meer was waar zij zich met haar salaris een aanschaf of een consumptie kon permitteren.

Toen wij vervolgens ook de buitenwijken van Moskou achter ons lieten en het achterland in reisden naar steden als Pljos en Taroesa, waar de bevolking zich in het open riool van de onverharde weg met spiritus uit roestige verfblikken de vergetelheid in dronk, leken zelfs de buitenwijken van Moskou met terugwerkende kracht op een luxeresort.

Die extreme economische ongelijkheid, die zelfs mijn oppervlakkige blik niet kon ontgaan, schokte mij destijds, zoals gezegd, want ik had zulke perverse contrasten nog nooit eerder onder ogen gehad, maar ik vrees dat ik er vandaag de dag hooguit berustend bij zou zuchten.

Als men het mij destijds had gevraagd, zou ik hebben gezegd dat die extreme effecten van het kapitalisme een anomalie vormden, die te wijten was aan de abrupte en ongecontroleerde overgang van het communisme naar een vrijemarkteconomie, en ik zou de verwachting hebben uitgesproken dat de evident onhoudbare ongelijkheid zich mettertijd zou mitigeren naar West-Europees model. Ik zou het daarmee volledig bij het verkeerde eind hebben gehad.

Want de realiteit is niet dat zij op ons zijn gaan lijken, maar dat wij hen hebben nagevolgd. Ik ken plaatsen in Italië, die niet zo heel ver weg zijn van de plek waar ik woon, zoals Portofino, Cortina en Como, waar net zoals in het centrum van Moskou destijds niets te koop is wat een representant van de gegoede middenklasse zich zou kunnen permitteren.

Ik ken steden als Amsterdam, Milaan en Londen, waar de overgrote meerderheid van de bevolking zich in een wanhopige poging om nog steeds bij de stad te mogen horen als aan een reddingsboei vastklampt aan steeds onbetaalbaarder wordende woonadressen in de periferie.

Perverse uitwas

In mijn hele vaderland, van Zeeuws-Vlaanderen tot aan de Eemshaven, staan er welgeteld nul huizen te koop die iemand met een modaal inkomen zou kunnen bekostigen. Wat ik destijds in Moskou als een perverse uitwas beschouwde, is thans de normaliteit.

Volgens de statistieken zijn we de afgelopen decennia collectief rijker geworden. In onze landen is het reële gemiddelde inkomen per hoofd van de bevolking, gecorrigeerd voor inflatie, sinds 1960 bijna verdubbeld (Italië) tot bijna verdrievoudigd (Nederland, België, Frankrijk, Duitsland). Maar als je de rijkste 10 procent van de bevolking niet meeweegt voor het gemiddelde, vakt de curve af tot een stijging van 85 procent ten opzichte van 1960, die bijna volledig voor het jaar 2000 is gerealiseerd.

Het aandeel van de rijkste 10 procent van de bevolking in het nationaal inkomen is gestegen van iets meer dan 25 procent in 1980 tot bijna 40 procent nu. Het reële maandsalaris van leraren, politieagenten en verplegers is tussen 1980 en 2010 met ongeveer 1.000 euro gedaald. De laatste vijftien jaar is het met name ten gevolge van de krapte op de arbeidsmarkt weer gestegen, maar het ligt nog altijd onder het niveau van 1980.

Zoals Piketty heeft aangetoond, is toenemende ongelijkheid een inherente eigenschap van het kapitalisme. (...) Wie rijk is wordt rijker dan wie werkt

Het wereldwijde inkomensaandeel van de rijkste 0,1 procent van de bevolking is in dezelfde periode gestegen van 6 naar 9 procent. De top 0,1 procent bezit vandaag naar schatting ruim een kwart van al het vermogen ter wereld. In 1980 was dat ongeveer 15 procent. Hun fortuinen groeien sneller dan het bruto binnenlands product van vele soevereine naties. Er zijn vandaag meer miljardairs dan ooit en ze zijn samen rijker dan de armste 60 procent van de mensheid.

Thomas Piketty heeft aangetoond dat toenemende economische ongelijkheid een inherente eigenschap is van het kapitalisme, omdat het rendement op kapitaal structureel sneller groeit dan de economie zelf. Wie rijk is wordt rijker dan wie werkt.

Zoals de econoom Gary Stevenson betoogt, wordt de prijs voor de toenemende exorbitante rijkdom van de allerrijksten door de rest van de bevolking betaald. De rijken hebben heel veel meer geld dan zij ooit kunnen uitgeven, dus naarmate er meer inkomen naar de rijksten vloeit, circuleert er minder geld in de reële economie, waardoor vraag en productie stagneren. Omdat ze toch iets moeten met hun geld kopen ze de halve wereld zonder daar echt iets mee te doen.

Wegkwijnende steden

Stella organiseert een tentoonstelling in Monastero Bormida, een gemeente met 825 inwoners in de provincie Asti in Piemonte. We hadden onlangs een gemeentelijke delegatie onder leiding van de burgemeester bij ons thuis op bezoek. Zij beklagden zich over de situatie in het naburige Acqui Terme. De warmwaterbronnen van Acqui oefenden sinds mensenheugenis een grote aantrekkingskracht uit op kuurgasten en toeristen, waarvan de hele omgeving profiteerde.

In 2016 zijn de thermen en het iconische Grand Hotel uit de belle époque, dat in 1891 de deuren opende en sindsdien een symbool was van de stad, verkocht aan een vermogende private investeerder, die het complex heeft gesloten en expliciet zegt niet geïnteresseerd te zijn in verdere investeringen die de heropening mogelijk moeten maken. Maar hij is evenmin geïnteresseerd in verkoop. Het gevolg van deze desinteresse is dat de stad Acqui Terme is weggekwynd en dat de hele omgeving aan aantrekkingskracht heeft ingeboet.

Omdat de allerrijksten niets anders met al hun overvloedige geld kunnen doen dan bezittingen kopen en omdat zij geen baat hebben bij verkoop, drijven zij de prijzen op. Voor de rest van de bevolking wordt het bestaan geleidelijk aan onbetaalbaar. In steden als Amsterdam, Parijs en Berlijn is de koopkracht van starters op de woningmarkt in twintig jaar tijd met 30 tot 40 procent gedaald, terwijl de vermogens van huiseigenaars exponentieel groeiden.

“Als je het een kleine groep mensen toestaat om een ongelooflijke hoeveelheid rijkdom en macht te vergaren”, zegt Gary Stevenson, “zullen zij die onvermijdelijk gebruiken om de rest van de rijkdom en de macht te verwerven. Zo simpel is het. Als wij er niet in slagen om rijkdom te herverdelen, zal de middenklasse instorten, zullen onze regeringen zeggenschap verliezen en zullen we uiteindelijk niets overhouden. Het is als een schaakspel waarbij je je tegenstander toestaat om bij elke zet een van jouw stukken van het bord weg te halen.”

Op zaterdagavond 8 november jongstleden had ik de eer om voor het festival Crossing Border in een afgeladen spiegel tent op Het Lange Voorhout in Den Haag op het podium te worden geïnterviewd samen met de jonge, hevig geëngageerde, Nederlandse punkzangeres Sophie Straat.

De interviewer citeerde uit de tekst van haar 'Interlude' van haar recente album Wie de fak is Sophie Straat: 'Het verhaal is eigenlijk allang opgeschreven, want we weten al wie de winnaars zijn en wie de verliezers, wie eindigen met macht en geld en wie met pech en ellende komen te zitten. Wie het slachtoffer is en wie de dader, is eigenlijk allang uitgedacht en opgeschreven.'

Hij vroeg mij hierop te reageren. Ik zei naar waarheid dat ik zelden een adequatere analyse van het kapitalisme had gehoord, waarbij steeds minder van de grootste winnaars van nu de uiteindelijke winnaars van straks zullen zijn ten koste van steeds meer verliezers. “En iedereen hier,” zei ik tegen het publiek, “iedereen in deze overvolle spiegel tent zal tot de verliezers behoren, laat daar geen misverstand over bestaan. Dat is allang uitgedacht en opgeschreven.”

Zondebokken

De enige manier om dit te voorkomen is volgens Gary Stevenson het heffen van belastingen op de inkomens en vermogens van de allerrijksten. Zohran Mamdani is op 4 november 2025 gekozen als burgemeester van New York op grond van een programma dat precies dat beoogt.

Maar zijn president Donald Trump heeft eerder al een tegenovergestelde ontwikkeling in gang gezet door te bezuinigen op voorzieningen voor de armen, om de allerrijksten een belastingvoordeel te gunnen.

Premier Giorgia Meloni van Italië heeft op 8 november met klem verklaard dat zij nooit zal instemmen met het idee van de vakbonden om de rijksten extra te belasten. Voor Trump, Meloni en hun vele geestverwanten elders in de wereld is het aantrekkelijker om zondebokken aan te wijzen voor de verpaupering van de middenklasse dan om er iets aan te doen.

Het belasten van de allerrijksten, dat om onbegrijpelijke redenen alom als een onrealistische utopie wordt beschouwd, zou slechts een eerste, noodzakelijke stap zijn in de richting van herverdeling en rechtvaardigheid.

Zoals Piketty heeft aangetoond, is toenemende ongelijkheid een inherente eigenschap van het spel dat kapitalisme heet. Belastingen zijn een welkome vorm van symptoombestrijding, als een paracetamolletje dat de koorts verlaagt, maar om de oorzaken van de ongelijkheid te bestrijden dient het kapitalisme als zodanig te worden bestreden.

Zolang wij dat nalaten, zullen er steeds meer zondebokken moeten worden aangewezen in een bij voorbaat tot mislukken gedoemde poging om almaar toenemende woede en frustratie onder de bevolking te beheersen, totdat het laatste restje van onze ongelooftwaardig geworden democratie wordt opgekocht.

Jebbron Info

Wens je Jebbron-Info niet meer te ontvangen, geef dan een seintje via mail.

Jebbron vzw ; Open Huis voor Vorming en Pastoraat

Nieuw Mailadres : jebbron@jebbron.be

Nieuwe Website www.jebbron.be

Raad van Bestuur: Inge De Bruyn, Anne De Cremer, Paul De Witte, Luc D'Hooghe, Annie Maes, Kristien Renneboog, Erik Van Assche

Liturgieverantwoordelijke Paul De Witte